

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Novæ Observationes Et Additiones Ad A. R. P. D. Bartholomæi Gavanti Congreg. Cleric. Regul. S. Pauli ac Sac. Rit. Congregat. Consultoris Commentaria In Rubricas Missalis Et Breviarii Romani

Adjectis Summorum Pontificum & Sac. Rit. Congreg. Decretis usque ad
præsens emanatis

Complectens I. & II. Partem Commentariorum Gavanti in Rubricas Missalis
- Cum Præfatione seu Præmonitione necessaria Bibliopolæ ad Lectorem

Merati, Gaetano Maria

Augustæ Vindellicorum, 1740

VD18 10783695-002

De Oratione Dominica, & aliis usque ad factam Commun. X.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40113

præcedit Consecrationem. Cur autem Mathias Apostolus hoc loco nominetur, & non in præfato *Communicantes*, rationem jam reddidimus ibidem in nostris Observationibus. Caterùm advertimus, etiam optimè institutam fuisse hanc deprecationem: quia cum Sacerdos paulò antè oraverit pro aliis, tum vivis, tum defunctis; modò progreditur ad orandum etiam pro se ipso, quia & ipse circumdatus est infirmitate, & debet, quemadmodùm pro aliis, ita etiam pro se ipso Sacrificium offerre; non autem se ipsum indicat singulari numero, sed plurali, dicendo: *Nobis quoque peccatoribus*: quatenus Sacrificium, quod offertur, non est singularis personæ, sed militantis Ecclesiæ, cujus

loco, & vice Sacerdos, ut Minister ejus, sacrificat, & orat, seipsum, & alios peccatores pronuncians, memor scilicet dilecti filii Christi Discipulis qui licet ob vitæ sanctæ puritatem, & innocentiam supra peccatos Domini recumbere meruissent: sui ipsius tamen, & condiscipulorum suorum, totiusque conditionis humanæ fragilitatem non debent agnoscere, dicendo: *Si dixerimus, quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est, &c.*

Alia, quæ spectant ad Sacramentationem ejusdem deprecationis, videri possunt apud Auctores à nobis allegatos in prima Parte 12. qui de Canone, & de omnibus ejuspartibus eruditè scripserunt.

Pro Ritu Missæ Sollemnis, ab illis verbis, Per quem hæc omnia &c. usque ad Orationem Dominicam.

X. Rubric. n. 4. pag. 121. & Gavant. ibid. col. 1. lit. m. *Discooperit Calicem, &c.* Diaconus in circumstantia à Rubrica expressa debet ita opportunè accedere ad dexteram Celebrantis; ut, postquam Celebrans signaverit Calicem, dicens, *Sancti & fecas*, possit genuflectere cum Celebrante; aliter, si prius accedat, ipse solus genuflectit ad dexteram Celebrantis, & postea genuflectit iterum cum illo. Postquam autem Diaconus huc perve-

nerit, primus Ceremoniarius facta genuflectione vel utroque, vel unico tantum genu, juxta loci consuetudinem, accedit ad libram ut assistat Celebranti, & vertat folia in quibus est; & ibi remaneat, donec Subdiaconus, dicturus *Agnus Dei*, superveniat.

Cætera autem, quæ præstanda sunt à Diacono, usque ad *Pater noster*, satis declarantur à Rubrica n. 4. & Gavanto.

Novæ Observaciones, & Additiones, ad Gavanti

Tit. X. De Oratione Dominica, & aliis, usque ad factam Communionem. Pro Ritu Missæ Privatæ, à principio Orationis Dominicæ, usque ad finem.

I. Rubric. n. 1. pag. 122. *Accipit Patenam inter indicem & medium digitos.* Quæ peragere debet Sacerdos, recitando Orationem Dominicam in Missa Privata, satis exponuntur à Rubrica, & Gavanto, idèò nihil immoramur in addendis aliis, quæ superflua forent. Innuimus tantùm, quod in fine dictæ Orationis, dum sumit Patenam, quæ erat sub Corporali, debet eam purificatorio in manu sinistra de-

tento, extergere; quod purificatorium accipitur digito medio, & indice pollicis utroque, per extremitates illius, quæ respiciunt candelabra, si fuerit complicatum: postmodum purificatorium deponitur in eadem Corporali distantia, ut Calix collocari possit inter ipsum purificatorium & Corporale post digitorum ablutioem: deinde eandem Patenam tenet inter indicem &

quidem, sed unitum pollicis, ut erat, erectam; & ita, ut pars ejus interior, & inaurata respiciat Hostiam, ejusque extremitas, five ora tangat tobaleam, non verò Corporale; ut tenent Bonamicus, Baldassarius, Tonell. & alii allegati ab Hippolyto à Portu super hanc Rubricam in suis adnotat. n. 10. nec non Gervasi in *instructioe Missæ Privatæ* c. 10. & Lohner *part. 6. tit. 10. lit. 2.* hac ratione ducti, quia Rubrica, quando erigit, quòd super Corporale ponatur ali-

quid, id exprimit: cum autem in hoc casu præscribat tantum, quòd Patena debeat sua extremitate teneri super Altari, videtur factum satis dictæ Rubricæ, si Patena tobaleam tangat; advertit tamen Lohner *loc. cit.* quòd cum purificatorium positum sit extra Corporale, accuratior Rubricæ in prædicto casu oram Patenæ super eponunt, quia ita verificatur, Patenam extra Corporale positam esse, & simul etiam super Altari, saltem mediàtè.

Pro Ritu Missæ Privatæ, ab illis verbis: *Da propitius pacem, usque ad ultimum, Agnus Dei, inclusivè.*

II. Rubric. n. 2. pag. 123. & Gavant. *lib. col. 2. lit. u Patenam ipsam osculatur &c.* Postquam servaverit Sacerdos ea, quæ præscribit Rubrica n. 2. dicendo post extersionem Patenæ, *Da propitius pacem, &c.* antequam signet se cum eadem Patena, eam osculatur, sed in parte ejusdem anteriori, & superiori: nunquam enim debet osculari in illa parte, per quam transitura est, seu in qua collocari debet Hostia consecrata. Tonell. *lib. 2. tit. 10 Rubr. 2. n. 1.* & alii, quos congerit, & sequitur à Portu *sup. Rubr. 2. n. 4.* Signum autem prædictum Crucis, quod facere debet cum Patena à fronte ad pectus, debet fieri integre; ut liquet etiam ex Decreto S. R. C. dato in nostro Indice *sub num. 205.*

III. Rubric. n. 2. pag. 123. *Submittit Patenam Hostiam, &c.* Dicendo illa verba: *Ut ope Misericordie tue adjuti;* Sacerdos submittit Patenam Hostiam, indice sinistræ manus eam accommodando; collocat tamen Patenam in medio Corporalis, ita ut pars superior Patenæ sit elevata super pedem Calicis, ad hoc, ut commodius capiatur, & ad hoc, ut fragmenta, si quæ sunt super Corporali, colligantur, & non adhareant

GAVANT, Rubr. M. II.

ejusdem Patenæ partibus externis. Bonamicus *part. 2. n. 27.* Angel. *part. 3. sup. §. Interim,* Tonell. Baldassarius, & alii, quos allegat, & sequitur à Portu *sup. n. 5.*

IV. Rubr. n. 2. p. 123. *Discooperit Calicem, &c.* Posita, modo supradictò, Hostia super Patenam, Calicem discooperit manu dextera, manu sinistra tenente nodum Calicis, elevando pallam inter indicem unitum pollicis, & medium digitum, illam que deponendo super Corporali ex uno capite, & ex alio super velum: postea extensis hinc inde super Corporale manibus, Calicem genuflectendo adorat; ac mox surgens premente partem lateralem sinistram Hostiæ indice sinistræ manus, pollice & indice dextera: minus apprehendit eandem Hostiam in medio, & sic sola dextera elevat Hostiam super Calicem, & postea adhibet etiam sinistram; & sic pollicibus & indicibus utriusque manus, Hostiam super Calicem tenet.

V. Rubr. n. 2. pag. 123. & Gavant. pag. 1:4 col. 1. lit. x *Reverenter frangit &c.* Frangit autem per rectam lineam non unico ictu, diligenter, & attentè, ne dividatur in fragmenta; & frangit in partes æquales.

Tt

quales.

quales, quantum fieri potest, dum dicit *Per eundem Dominum nostrum, &c.* Commodissimus frangendi modus est, ut in suprema, media, & infima parte medietatis ab initio fiat modica fractura, & postea tota Hostia frangatur; sic enim in duas aequales partes facilius dividitur. Mediam partem Hostiae, quam pollice & indice manus dexteræ tenet, Sacerdos collocat super Patenam. De alia verò parte, quam manu sinistra tenet adhuc super Calicem, frangit ex parte inferiori, juxta sententiam Gavanti *haec lit. x.* confirmatam per Decretum à S. C. editum die 4. Augusti 1663. & datum in nostro Indice *sub num. 408.* frangit, inquam, Hostiam ex dicta parte inferiori cum pollice & indice manus dexteræ, ut dicit Rubrica *n. 2.* exhibendo postea omnia, quæ præscribit eadem Rubrica; advertendo solum quòd quando format Cruces cum illa minima particula supradicta, pronuncians *Pax Domini &c.* debet formare Sacerdos motum Crucis cum tota manu dextera, & non cum solis pollice & indice ejusdem manus dexteræ, tenente sinistra nodum Calicis. Format autem prædictas Cruces inter illa verba, prout describuntur in Ordine Missæ. Prædicta verò particula separata, quam tenet inter pollicem & indicem manus dexteræ, est tenenda non solum supra, sed etiam intra os Calicis; ut tenent Baldassarius, Bonamicus, Löhner, Polaccus, & alii, quos refert, & sequitur à Portu; quibus adherendum esse crediderim, quia tenendo dictam Particulam intra os calicis, securius observabitur Rubrica.

Immissa dicta Particula in Calicem, & prolatis secretò illis verbis: *Haec commixtio, &c.* Sacerdos statim extergit digitos, nempe pollices, & indices utriusque manus super Calicem, eo modo, quo superius diximus, non fricando eosdem digitos super labia Calicis; Gervasi in sua instructione Missæ Privatae *cap. 10. §. Pronunciata:* & post ex-

terfionem, pollex dexteræ manus componendus est, ut prius, cum indice ejusdem dexteræ; & pollex sinistrae, cum indice ejusdem sinistrae: deinde, ut præscribit Rubrica *suprà*, Calicem palla cooperit eam accipiendo inter digitos medium & indicem unum pollicis dexteræ manus. Portu in suis adnot. ad superiorem Rubricam *n. 21.* Deinde positus hinc inde nobis super Corporale, genuflexus antequam adorat Sacramentum: mox surgit, junctis manibus ante pectus, non superstitare positus, capite inclinato mediocris natione, intelligibili voce dicit: *Agnus Dei qui tollis peccata Mundi, &c.*

Prædicta immissio Particulæ Hostiae consecratae in Calicem, ideò statuta est ab Ecclesia, ut Corpus Christi Domini Sacerdoti suo immisceretur: quamvis enim, nec Corpus sine Sanguine sit in Hostia consecrata, nec Sanguis sine Corpore in Calice nihilominus, quia seorsim Corpus sub specie panis, & sanguis sub specie vini conerantur, ideò statutum est, ut unum cum commisceatur. Reperitur autem hæc commixtio etiam in Liturgia D. Jacobi, & in Ordine Romano, ab Hittorpio edito, & in antiquissimis Missalibus.

VI. Gavanti. pag. 124. col. 1. lit. y. *Item inferiorem Hostiam, &c.* Ecclesia Latine sicut explicatum est, dividit Hostiam in tres partes; Græci autem eam dividunt in quatuor; Mozarabes verò in novem partes olim fractâ Hostiâ, una pars servabatur que ad finem Missæ; dummodò vera in qua ex Sergio Papa refert Gratianus in *Consecr. dist. 2. cap. 22.* quam proxime servatam fuisse asserit Micrologus *cap. 23.*

VII. Rubr. *n. 2.* pag. 123. & Gavanti pag. 124. col. 2. lit. c. *Agnus Dei &c.* Sacerdos postquam dixerit *Agnus Dei &c.* prout præscribitur à Rubrica *n. 2.* dicitur

perianum *Miserere nobis*, disjungit manus, & non prius, ponendo sinistram super Corporale, & percutiendo dextera pectus, cavendo, ne pollice & indice unitis tangat planctam. Deinde non jungit manus, sed iterum percudit sibi pectus, sinistra perseverante super Corporale, in dicendo secundo *Agnus Dei*, ne manus in aere hæreat; & in dicendo tertio *Agnus Dei*, eadem manus super Corporale teneatur; quod idem præstat, dicendo postea *Domine non sum dignus*, Lohner *part. 6. tit. 10. lit. e.* Gervasius *suprà §. Dopo*, & à Portu *suprà in Rubr. 1. hujus tituli in adnot. n. 26.*

VIII. Gavant, pag. 124 col. 2. ead. lit. c. *Sergius statuit, &c.* Quia S. Jo. Baptista Agnum Dei appellavit Christum Dominum, cum primò eum vidit; hinc manavit mos in Ecclesiam, pingendi Christum in forma Agni: sed temerario ausu Synodus Trullana convellere tentavit hunc pium morem; & sancivit, ne imposterùm Christus Dominus sub Agni figura pingeretur. Pseudosynodi tamen prædictæ restitit Romana Ecclesia, quæ veterem usum semper retinuit: imò Sergius I. teste Anastasio Bibliothecario in ejus vita, statuit, ut tempore consecrationis Hostiæ consecratæ, ter decantaretur à Clero, & à Populo, *Agnus Dei, &c.*

In Ecclesia Orientali vetustior est mentio Agni Dei in Missa Sollemni, sed non per modum precatationis. Quidam autem hac Agni Commemoratione in Ecclesia Græca decepti, crediderunt, & tradiderunt, ut ait Card. Bona *lib. 2. cap. 16. §. 5.* in Ecclesia Latina talem mentionem ante Sergium Summum Pontificem coepisse, eamque Concilio Nicæno coævam, imò etiam antiquiorem existimarunt. Macrius in suo Hierolexico v. *Agnus Dei*, docet, quòd Johannes XXII. statuit, ut tertia, & ultima vice dicatur loco *Miserere nobis, Dona nobis pacem*; & hanc pacis postulationem, ori-

ginem duxisse à sequenti eventu, quem relet Rupertus Abbas Montensis in supplemento Chronici Sigiberti - Apparuit B. V. Anno 1183. cuidam fabro lignario, opus facienti in silva, deditque illi sigillum cum imagine sua, & Filii sui, & cum hac inscriptione: *Agnus Dei, qui tollis peccata Mundi, dona nobis pacem*; jussitque, ut ferret ad Episcopum, atque ei diceret, ut qui vellent pacem Ecclesiæ, facerent hujusmodi sigilla, & portarent in signum pacis. Ex hoc igitur eventu censet Macrius contigisse prædictam mutationem. Utrum autem verè Johannes XXII. prædictam mutationem primus instituerit, Card. Bona in dubium vertit; & asserit, nusquam se legisse, à quo Pontifice præscripta fuerit talis mutatio, quam Sacrosancta Basilica Lateranensis nunquam ad praxim deduxit, & usque modò retinet antiquum morem dicendi *Miserere nobis*, etiam tertia vice. Observat autem Angelus Rocca in commentario de campanis, quòd in ipsa etiam Ecclesia Lateranensi, quando Pontifex celebrat, Schola Cantorum dicit ad tertium *Agnus Dei: Dona nobis pacem*: sed hoc accidit, quia prædicta Schola utitur propriis libris, in quibus communis Ritus servatur.

Quando in prædicta occasione occurrit Sacerdoti proferre Sacrosanctum nomen *Jesus*, controvertitur, utrum debeat inclinare caput, sicuti facere tenetur in reliquis Missæ partibus. Sunt qui sustinent, inclinationem simplicem esse faciendam in tali casu, utpote magis conformem Rubricæ: ita Quarti *part. 2. tit. 5. de orat. n. 2.* & Anonymus Italus *pag. 34.* Alii verò censent, nullam faciendam esse inclinationem: qui in prædicta circumstantia Sacerdos tenet Christum Dominum præ manibus; jam stat capite inclinatus versùs Sacramentum, ut præscribit Rubrica; & quia eadem Rubrica nullam aliam præscribit in tali circum-

T t 2

stantia

stantia faciendam esse specialem inclinationem, si prædictum Sanctissimum nomen profertur, sicuti expressè præscribit in a-

aliis Missæ partibus. Hanc sententiam tenent Sarnellus super hanc Rubricam, Tenellius, & alii, quos refert à Portu num. 11.

Pro Ritu Missæ Privatæ, ab initio primæ Orationis post ultimum, Agnus Dei, usque ad sumptionem Hostiæ exclusivè.

IX. Rubric. n. 3. pag. 124. *Tunc manibus junctis, &c.*) Dicitur ultimo *Agnus Dei*, Sacerdos manibus junctis super Altare positus taliter, ut minores duo tangant frontem antependii Altaris, non verò Corporale, supra quod debent extendi solum digiti annulares, & medii, sicuti sæpius diximus, & servatis cæteris, quæ in Rubrica n. 3. describuntur, incipit dicere secretò, non mentaliter, sed legendo super Missale, Orationem, *Domine Jesu Christe, &c.* proit in Ordine Missæ, etiam ibi non inclinando caput, cum pronunciat nomen *Jesus*; cum dicendo tales Orationes reperiri debeat mediocriter inclinatis capite, & humeris.

X. Rubr. n. 3. pag. 124. & Gavant pag. 125. col. 2. lit. f. *Pax tecum, &c.*) Finita prima Oratione, si danda sit pax (quamvis regulariter in Missis Privatis hæc non detur, nisi Prælati, aut Magnatibus) serventur exactè omnia ea, quæ tradit Rubrica n. 3. & Gavantus; addendo tamen, quòd Minister, quando accipit pacem à Celebrante, debet esse genuflexus à cornu Epistolæ. Si autem non sit danda pax, quæ dari non debet, si non adesset Minister interserviens Missæ, neque ullus interesset Episcopus, aut alia insignis persona, statim Sacerdos continuat alias subsequentes Orationes, ut in Ordine Missæ: & hæc sunt certæ, & communia apud omnes Rubricistas.

Prædicti Ritus dandi pacem in Missa,

nonnulli auctorem faciunt Innocentium circa Annum 410. Alii verò Leonem PP. & alii tenent prædictum Innocentium osculum pacis Sacerdotibus tantum mandasse; Leonem verò præscripsisse, osculum pacis etiam laicis daretur. Sed hoc ex verbis epistolæ dicti Innocentii ad centium Eugubinum Episcopum, cuius minimè potest, quia in ea cap. 1. sic legitur: *Pacem igitur asseris ante confecta Missæ quosdam Populis impertiri, vel sibi inter sacerdotes tradere, cum post omnia (quæ agere non debet) pax sit necessariò indicenda, in quam constet Populum ad omnia, quæ in Missæ aguntur, acque in Ecclesia celebrata præbuisse consensum, ac finita esse pacis videntis signaculo demonstrantur.* Ecclesia verò Latina in Communionis usque instantiæ horam, pacis signum remittebat quosdam, cujus testis est Augustinus, Liturgia Ambrosiana apud Pamelium, & Tertullianus in *Orat.* In Orientalibus tamen Ecclesiis, in Ambrosiana, & Hispanica, Ritu Missæ bico, pax immediatè ante Præfationem dæbatur; ut patet, tum ex allato Ambrosiana Missæ Ritu, in quo, lecta post Evangelium Antiphonâ, quæ nunc Offerentiam vocatur, Sacerdos Populo dicit, *Pax habete*, & Populus respondet, *Ad te Domine* tum ex præcitata Innocentii I. epistolâ tum denique ex Isidoro, qui inter Orationes quinque Consecrationi præsertendâ, quartam adnotat pro pace concilianda dicendam, cui propterea titulum pro osculo pacis

præfigit; & apud Clementem, Diaconus ante Præfationem dicit, ut omnes se invicem salutent in osculo Sancto. At salvis prædictorum Auctorum sententiis, & opinionibus, rectius dicendum videtur cum Bellotte in suis observ. pag. 623. hunc Ritum ex Apostolis, & primitivæ Ecclesiæ consuetudine originem trahere, qua Christiani fideles mutuis osculis, mutuam caritatem, animorumque in eadem Religione consensum contestabantur. Prædicti mystici pacis osculi, etiam D. Dionysius Areopagita mentionem facit lib. de Celest. Hierarch. cap. de Communi, & etiam D. Justinus apologia secunda ad Antoninum Imperatorem, ait: *Præter huiusmodi, mutuo nos invicem salutamus osculo pacis: qui fusiis post administrationem Eucharistiæ de eodem osculo pacis loquitur: ut videre est apud ipsum, vel apud Bellotte, qui ejus verba refert. Pacis igitur osculum solebat inter Missarum sollempnia, ex potissimum de causa exhiberi, ut ait laudatus Bellotte; ut qui in unam Sacramentorum participationem coeunt, unam*

quoque animorum conjunctionem præferrent: unde S. Isidorus cit. de offic. Eccles. lib. 1. cap. 15. ait: *Quarta post hæc insertur pro osculo pacis, ut caritate omnes reconciliati invicem digni Sacramento Corporis, & Sanguinis Christi consocientur: quia non recipit disensionem cujusquam Christi indivisibile Corpus.*

XI. Rubr. n. 3 pag. 124. *Statim subjungit alias Orationes, &c.* Post datam pacem, quando danda est, Sacerdos dicit duas alias Orationes, ut præscribit Rubrica. Hæ tres Orationes ante Communionem dicendæ, quæ reperiuntur in recentibus, non habentur in antiquis Missalibus, nec in Ordine Romano; & idcirco sunt, qui censent, eas à quibusdam Religiosis inventas esse, ut testatur Micrologus, à Bellotte relatus. In eandem sententiam venit etiam Bellarminus lib. 2. de Missa cap. 1. ubi ait: *Tres Orationes ante Communionem non præscripsit Ordo antiquus Missæ, sed devotio Religiosorum invenit.*

Pro Ritui Missæ Privatæ, servando à fine prædictarum Orationum, usque ad ablutionem digitorum.

XII. Rubr. n. 4 pag. 125. & Gavant. pag. 126. col. 2. lit. n. *Panem Celestem accipiam, &c.* Si celebretur Missa Defunctorum, omittantur ea, quæ omittenda præscribit Rubrica n. 4. & dicantur pariter ea, quæ ibidem præscribuntur, & de quibus fusiis discurremus in sequenti titulo XIII. Sive autem celebretur Missa Defunctorum, Sive Vivorum, completa ultima Oratione, Sacerdos genuflectit, & adorat iterum SS. Sacramentum: mox surgens, & erectus accipit Hostiam de Patena, indice & pollice dexteræ manus, adjuvante pollice & indice sinistræ, & collocat inter

pollicem & indicem ejusdem sinistræ, non collocando totaliter unam partem super aliam, sed ita, ut ambæ partes Hostiæ forment figuram rotundam, & ponatur illa, quæ est à parte sinistra Celebrantis, & quæ respectu Hostiæ erit dextera, super aliam. Ita tenet Bauldry part. 3. cap. 5. n. 12. Gervasi supra §. Finite, & alii. Deinde supponit Patenam Hostiæ prædictæ eo modo, quo præscribit Rubrica cit. Cavere tamen debet, ne manus sinistra Corporale tangat, sed ea elevata quatuor digitis à Corporali sustineat Patenam; nisi forte propter debilitatem manus necesse foret, quod digitus minis

mus prædictum Corporale tangeret. Angel. *part. 1. n. 93.* Bauldry *suprà num. 2.* & Bonamicus *part. 2. num. 41.* neque in prædicto casu collocat cubitum, seu brachium super Altare, ut docent Bissus, Corsetus, Moncius, Polaccus, & alii communiter relati ab Hippolyto à Portu *Rubr. 4. in suis adnot. n. 8.* Dextera autem, non disjunctis pollice & indice, sed solum tribus aliis digitis, percutit sibi pectus dicendo, *Domine non sum dignus*, ut disponit Rubricit & Ordo Missæ. Minister quoque, & Missæ adstantes in dicta circumstantia percutiunt sibi pectus tribus vicibus, ut facit Sacerdos: Bauldry *part. 1. cap. 17. n. 17.* & in reliquis exactè adimpleat Sacerdos, communicando se ipsum, omnia ea, quæ traduntur à Rubrica, & Gavanto *hic*; advertendo tamen, quod debet superimponere unam partem Hostiæ alteri, ut commodè os ingrediatur; & erectus cum eadem Hostia, tenens Patenam in sinistra manu signat se manu dextera signo Crucis palmari, tam in recta, quam in transversa linea. Pennatus *epit. Sac. Rit. part. 2. tit. 10. n. 4.* Deinde positus super Altare cubitis & reverenter inclinatus inclinatione mediocri, ambas simul partes Hostiæ sumit. Bissus *lit. 1. n. 20. §. 69.* Gervasi *suprà §. Dopo, & §. Cio fatto.*

Utrùm ante sumptionem Hostiæ possint exerceri nonnulli virtutum actus, v. g. contritionis, amoris Dei, &c. non conveniunt in hoc Doctores. Negant Dicastillus *disp. 4. dub. 13. n. 269.* Lohner *part. 2. tit. 25. n. 2.* relati ab à Portu *sup. n. 16.* affirmat apud supradictum Dicastillum Gobat. Sed præcitatus à Portu negativam sententiam potius approbat, quam affirmativam: quia nulli actus privatae devotionis debent permisceri cum publicis Religionis actibus, nisi ubi permittuntur, v. g. in utraque Commemoratione Vivorum, & Defunctorum; sed hic non permittuntur; cujus rei signum est, quod post sumptionem præscribitur

meditatio, non autem ante sumptionem unde exceptio firmat in contrarium nolum. Quando tamen Sacerdos recedatur, aut dubitaret de aliquo peccato, refertim mortali, cujus non instituit confessionem; tunc & posset, & debet de dicto mortali perfectè conteri quantum posset, cum proposito illud subtrahere quamprimum Ecclesiæ clavibus. Idem Portu *suprà*, & omnes communiter.

XIII. Rubr. n. 4. pag. 125. & Gervasi pag. 126. col. 2. lit. r *Reverenter sumit* Sacerdos aperiendo modestè os absque lingua expositione, & supposita Patena, reverenter ambas partes Hostiæ sumit leviter & moderatè mollificabit ambas partes in linguam, & intactas, si poterit, deponet: igitur caveat, ne indecenter deambus comminuat Sacrosanctam Hostiam quod pariter ab iis, qui communicant, conservetur. Angel. *part. 3. suprà §. Mix.* Quod si palato, vel dentibus adhaereat fragmentum aliquod, tunc lingua, non verò inde revellat; & ubi facile non possit, remat Sanguinem, & abluitionibus delevat. Quartus *part. 2. tit. 10. in dubiis dub. 4.* Bissus *lit. H. num. 74.*

XIV. Rubr. n. 4. pag. 125. *Deponit Patenam, &c.* Sumptis modo prædicto modobus Hostiæ partibus, deponit Patenam super Corporale; & erigens se, iunctis indicibus & pollicibus, ambas quoque manus ante faciem, id est usque ad mentem, jungit eo pacto, quo fecit ad utramque. *Memento*, ut suprà dictum est, & caput aliquantulum inclinat; & sic stans quiescens paulisper in meditatione SS. Sacramenti, deinde disjungit manus, deponit similitè super Corporale, indice & pollice reunitis, & dicit submissa, & secreta sequentem Orationem.

XV. Rubr. n. 4. pag. 125. & Gervasi pag. 126. col. 2. lit. (*Quid retribuam Domino &c.*) Et interim, dum hæc dicit, ma-

in dextera apprehendendo pallam inter indicem unicum pollicis & medium, discooperit Calicem: collocando deinde pallam super Corporale & velum de more, de pollicis hinc inde super Corporale manibus, genuflectit dextero genu, & genuflexio sit magis devota, & cum majori reverentia, ac alia: Benvenuti pag. 37. tum surgit, & perseverante sinistra super Corporale, accipit Patenam manu dextera inter digiti os medium & indicem unicum pollicis, ut supra dictum est de palla.

Quod si Celebrans cogatur remove Calicem ut perquirat fragmenta, si quæ sunt super Corporale, illum removeat statim ac discooperit; & postea genuflectat, ne certe cogatur bis genuflectere, quod aliquo faciendum esset: Bauldry part. 3. tit. 10. Rub. 4. n. 3. tum ipsa Patenâ colligit fragmenta super Corporale. Cum autem in hac actione nulla diligentia sit superflua; ad exactius colligenda fragmenta, poterit manu sinistra (pollice & indice simul junctis) posita inter Corporale & tobaleam, levius excutere Corporale parumper elevatum, ut fragmenta in Patenam paulum inclinam à parte

inferiori decidant. Denique sumendo Patenam manu sinistra, non ex ea parte, qua fragmenta collegit, eamque super Calicem elevans pollice & indice manus dextera, inquirat fragmenta, quæ Patenâ adherent, eaque dictis digitis immittit in Calicem: Tonellius sup. n. 8. Bonamicus part. 3. n. 42. unde fit, quod non debeat os Calicis tegi, quasi illud obdurando Patena; nec Patena, ut multi male faciunt, debet de manu sinistra in dexteram transferri, ut iterum purgetur indice & pollice sinistra manus; nec invertenda est, aut concutienda ad Calicem cum strepitu, ut inde fragmenta decidant: in extergenda verò Patena, maxima adhibeatur diligentia, ne minimum quid ex fragmentis super ea remaneat. Extergat prout teret digitos suos Sacerdos, sed nunquam eos purget ad Calicis labia, ut in illum cadant fragmenta, si quæ digitis adhererunt: & si advertat aliquod fragmentum ita suis digitis adherere, ut sit difficile illud remove, ipsos perfricando, digitos etiam alterius manus adhibeat, ut fragmentum illud amoveatur, & in Calicem immittatur. Biffus, Bauldry, & Gavantus supra.

Pro Ritu Missæ Privatæ, à sumptione Hostiæ exclusivè, usque ad sumptionem, & purificationem Calicis inclusivè,

XVI. Rubric. n. 5. pag. 126. & Gavant. pag. 127. col. 1. lit. t. Pro alio tempore consecranda &c. Sumpta Hostia à Celebrante, si ad hunc Particulæ consecrata pro alio tempore servanda, gerat se Sacerdos sequenti modo. Si dictæ Particulæ non sint consecrata in Pyxide, seu alio vase, sed super Corporale, statim post sumptam Hostiam eas in suo vase ponat, antequam cum Patena colligat fragmenta: si verò prædictæ particulæ consecrata, fuerint in aliquo vase, tunc sumpta Hostia, & facta prima purificatione an-

te ablutionem digitorum, juxta sententiam Bauldry part. 3. tit. 10. Rubr. 7. n. 1. Tonellii lib. 2. cap. 2. §. 1. n. 5. & Löhner part. 2. tit. 26. n. 3. posito Calice à latere Evangelii, & factis debitis genuflexionibus antè, & post, dictum vas, seu Pyxis, in quo continentur tales formulæ consecrata, debet reponi in Tabernaculo. Non desunt tamen Auctores, qui tenent, prædictum vas, seu Pyxidem, debere servari super Corporale, usque ad finem Missæ, eo modo, quo fit in Feria 5. Cœnæ Domini; in quo casu Sacer-

dos præstare debet genuflexiones, & alia, quæ præscribuntur, quando Sacramentum habetur super Altare: sectatores autem hujus sententiæ sunt Anonymus Italus *suprà* §. Anzi, & à Porta *Rubr. 5. hujus tituli, in suis adnot. n. 1.*

XVII. *Rubr. n. 5. pag. 126. Diligenter advertit &c.*) Sacerdos postquam cum Patena extenderit diligenter Corporale (quæ extensio, sive videat, sive non videat fragmenta, nunquam omitti debet) & eandem Patenam diligenter pariter extenderit super Calicem, junctis pollicibus & indicibus, sumat Calicem, observando ea, quæ præscribit *Rubrica n. 5. & Gavantus, advertendo tamen, quòd illa verba, Calicem salutaris accipiam, &c. non dicuntur, dum colliguntur, vel immittuntur in Calicem fragmenta, sed quando Sacerdos accipit Calicem per nodum, ut sumat Christi Sanguinem; & debet prædicta verba dicere submissa voce, usque ad *Salvus ero* inclusivè. *Cerem. Missæ Priv. cap. 10. §. 25. n. 1. & Gerv. sup. Benvenuti pag. mibi 38. & Pennatius epitome Rit. Missæ Priv. part. 2. cap. 10. tit. 10. n. 2.**

XVIII. *Rubric. n. 5. pag. 126. & Gav. p. 127. col. 1. lit. u. Signo Crucis cum Calice &c.*) Dum Sacerdos se signat cum Calice, caveat, ne se ipsum tangat prædicto Calice; & Patenam non moveat, cum eam solam supponere debeat Calici, hoc est subtus mentum, sed ipsam mentum non tangendo. Priusquam autem Sacratissimum Christi Sanguinem bibat, & purificationem sumat, advertat iterum, quòd proferendo nomen *Jesu*, non tenetur se inclinare, cum jam inclinato capite, & humeris reverenter suscipiat Sacramentum: advertat pariter, quòd dum Sanguinem sumit, debet cavere, ne inconcinne Calicem reclinet; & sumpto Sanguine, nec labia sua, nec digitos suos lambat, ut inepte aliqui faciunt.

XIX. *Gavant. pag. 127. col. 2. lit. y. Vno autem fit purificatio &c.*) Præstitis à Sa-

cerdote omnibus iis, quæ innuuntur in eadem Rubrica, quando sumpsit de Calice totum Christi Sanguinem cum Particula in eodem posita; debet dextera manu Calicem porrigere Ministro, ad accipiendum vinum per purificationem ejusdem Calicis, deponita dextera sinistra manu tenemè adhuc Patenam super Corporale.

Controvertunt Rubricista, utrum illa verba, *Quod ore sumpsimus Domine*, quæ dicit Sacerdos post Sacrosancti Sanguinis sumptionem, debeant ab eodem proferri, ut equam porrigatur Calix ad accipiendum vinum purificationis; an in actu talis porrectionis? Primam sententiam tenent *Toussaint sup. n. 4. Baldassarius, Moncius, & Spleidianus Andreas Penazzi in epitome Sac. Rituum part. 2. tit. 10. n. 5. & cap. 13. n. 11. Secundam verò sententiam teneunt Biff. de Q. n. 20. Bonamic. & Gerv. suprà §. *Epistolæ il Sanguine*, & prædictus à Porta, hæc tione ducti, quia Celebrans deberet deponere Calicem super Corporale (quod tamen non innuitur à Rubrica) tum quia normam hanc Rubrica præscriberet, quemadmodum præcipit post sumptionem Hostiæ. Decens tamen mihi videtur, quòd post Sacerdos post sumptionem Hostiæ à se quietisper quiescit in meditatione Sacramenti, idem præstet post Sacratissimi Sanguinis sumptionem: & quamvis de hac secunda meditatione nihil loquatur Rubrica; tamen sapienter interpretanda est: quapropter deponit super Altare Calicem non retracta ab eo manu, paulisper, dum facit secundam brevem meditationem, quiescit, & dicit postea *Quod ore sumpsimus, &c.* porrigitque Calicem Ministro in cornu Epistolæ, ut accipiat ab eo vinum, quo se purificet: & sic pergendo inharebit potius primæ sententiæ, quæ est valde pia.*

XX. *Gavant. pag. 128. col. 1. ead. lit. y. Calicem esse bis tantum admoventum, &c.* Nonnulli Doctores præscribunt, quòd de-

centius sit, unico haustu totum Sacratissimum Sanguinem à Sacerdote sumi: ita Tozell. *supra Rubr.* §. n. 3. Bill. *lit. S.* n. 88. Caudal. *lib. 2.* c. 8. n. 9. & Crassus à Gavanto *cit. lit. u.* è contra verò Bauld. *part. 3.* *Rubr.* §. n. 2. Cabrius *cap. 13.* n. 10. Arnaud. & alii allegati ab Hippol. à Portu *Rubr.* §. n. 7. necnon Durandus à Gavanto *cit.* asserunt, quod Celebrans ter distinctis vicibus admoveat ori Calicem, dum sumit Christi Sanguinem, ut facilius totus sumatur. Verùm molle Gavantus optimo consilio mediam tenet sententiam, asserendo, bis, & non plus, nec minus admovendum esse ori Calicem in sumendo Christi sanguine.

Si verò, postquam Sacerdos Sanguinem sumpsit, particula Hostiæ in Calice remanserit, quæstionem movent Auctores, utrum decentius sit talem particulam digito indice dexterae manus amovere, ut facilius sumi queat; an debeat talis particula relinqui, ubi reperitur, ut postea sumatur cum purificatione. Uterque modus approbatur à Millali *iii.* 10. n. 8. *de defect. occurrentibus in Missa*, sed communiter à Doctoribus magis approbatur secundus, quam primus ex prædictis modis.

Dum sumitur à Celebrante Sacratissimus Sanguis, vel etiam prius, Minister deferens secum campanulam, genuflectit, vel in suo loco, vel in medio Cappellæ, & deinde abit ad credentiam, super qua campanulam deponit; & acceptis ampullis, reliquiis super credentia earumdem operculis, pergit ad cornu Epistolæ, & ibi debitam facit reverentiam. Gervasi *in instr. pro Min. ist. Missæ Privatae cap. 10.* n. 4.

Verùm si Sacerdos nondum Sanguinem sumpsisset, tunc Minister, si antè surrexisset (quod non approbo) in dicto loco genuflectit, donec Sacerdos sumat totum Sanguinem; quo sumpto surgit, & extendit dextrum brachium, dum Sacerdos porrigit Calicem extra Corporale, sed intra, & lu-

Gavant. *Rub. Miss.*

per Altare: itaque Minister, extensa, ut diximus, manu dextera, sed cum ampullæ quasi oleulo, & capitis inclinatione antè, & post, infundit in medium Calicis vinum in tanta quantitate, in quanta fuit vinum consecratum; de quo tamen Sacerdos debet dare aliquod signum, elevando v.g. patilifer Calicem, & sic admonendo Ministrum, ut retrahat ampullam. Deinde Sacerdos agitatione levi circumagat Calicem super Corporale, cautè tamen, ut colligantur species, quæ remanserunt; quod semper facere laudabile est; præterea in sumenda purificatione observet exactè ea, quæ tradunt Rubrica, & Gavantus *hic.*

XX. *Rubr. n. 5. p. 127. & Gavant. pag. 128. col. 1. lit. 2. Vno, & aqua abluit, &c.* Sumpta purificatione, deponit Patenam in medio Corporalis versus extremitatem anteriorem; vel si magis placet, eam deponat ex parte sinistra Corporalis à parte Evangelii, absque eo quod eam cum Palla tegat (quod multi, adhibito pede Calicis, erroneè faciunt) aut etiam purificatorio denno purificet, absque eo, ut os suum, vel labium exterius Calicis ex illa parte, ex qua bibit, digitis abstergat, aut digitos lambat: Celebrans accipiens cuppam Calicis sex inferioribus digitis utriusque manus, pollicem & indicem sinistrae dextraque manus conjunctos inter se tenens super os ejusdem Calicis, procedit in cornu Epistolæ (facta prius Cruci debita reverentia) ubi elevatum tenens Calicem intra Altare, sed extra Corporale, pollices & indices abluit, existentes super os ejusdem Calicis, prius vino, deinde aqua; non autem vino solo, ut advertunt Corfet. *trah. 1. cap. 1. n. 5.* Bonamic. *part. 1. obser. 5. n. 13.* & Arnaud. *suprà n. 10.* quod non licet absque Pontificio privilegio, quando non est causa sufficiens, quæ excuset. Cerem. *Missæ Priv. cap. 10. §. 26. n. 4.* Pasqualigus *de Missa Sacrif. quest. 209. n. 8.* docet, uti sola aqua in supradicta di-

Uu gitorum

gitorum ablutione nullum esse peccatum: ita etiam Bissus *lit. A. n. 426*. Advertat Minister, quod infundere debet prius vinum, deinde aquam super pollices & indices Celebrantis in medio Calicis, cum quasi osculis ampullarum, & capitis inclinatione, ut supra; Corlet, *tract. 1. part. 1. cap. 1. n. 30* Bauld. *part. 1. cap. 17. n. 41*. Gerv. in *instrucl. Cerem. pro Ministr. Missa Priv. cap. 10. n. 5*. nec desistet, donec Sacerdos det signum desinendi: deinde facta solita Altari reverentia, ampullas ad credentiam reportat, operculis suis illas regendo.

Si Celebrans alius digitis, prater indices & pollices, tetigerit Hostiam consecratam, aut alia manus parte; tunc digiti, & pars illa cautè abluenda esset: & idcirco in hoc loco Rubrica non dicit lavandas digitorum extremitates, ut dicit ad *Lavabo* post Offertorium; Moncius *suprà §. 157*. & à Portu *suprà n. 11*.

Tum Sacerdos, ut abstergat aptè digitos, revertitur quasi ad medium Altaris, tenens adhuc Calicem prohiè habebat; quem ponet prope Corporale, sed extra illud; & Purificatorum prope Calicem ipsum, *Biss. lit. D. n. 159. §. 5*. Bauld. *part. 3. tit. 10. Rubr. §. n. 6*. Angel. *part. 3. tit. 10. n. 5*. & Gavantus *hac lit. z*. Tum excussis supra, & non juxta Calicem digitis, pollicibus & indicibus, prius dexteram amovet à Calice, interim dicens: *Corpus tuum Domine, quod sumpsi, &c.* nam dicta Oratio dicenda est, dum digiti purificatorio abstergantur: ut patet ex Rubrica, & monent *Biss. lit. S. n. 20. §. 73*. Tonel. *lib. 2. tit. 10. Rubr. §. in notis n. 7. §. Oratio*. Bauldry, à Portu, & alii.

XXII. Rubr. n. 5. pag. 127. *Quo facto, &c.* Nempe, absterfis digitis purificatorio, accedit ad medium Altaris, & non prius; ut docent Bauldry *suprà n. 4*. Bissus *lit. D. n. 149. §. 5*, aliàs, si accederet ad medium Altaris ante digitorum absterisionem, quomodo junctarum manuum digitis humidis, & fluentibus, se se Crucem inclinaret: Itaque

digitis diligentè extersis, deponit purificatorium extra Corporale, sed prope Calicem, & accedens ad medium Altaris purificatoribus, facit capite inclinato profundam reverentiam Crucì; qua facta, manu sinistra accipit purificatorium, dextera vero Calicem per nodum; & supponens purificatorium, quod tenet manu sinistra, Calicem sumit ablutionem unico haustu: *Biss. lit. n. 159. §. 5*. Quòd si post sumptam ablutionem, aut post dictas Orationes, aliquod hujus fragmentum Sacerdos in Patena reperit, potest illud statim fumere: quia tota ista actio reputatur unus actus, una per se sacrificii consumptio, & unicum conviviale Vinitor §. 30. citans Bonaciam de *Ext. rist. disp. 4. quest. 6. part. 2. n. 12* & *Laym. lib. 5. tract. 4. cap. 6. n. 22*. Deinde pollicem ablutionem deponit Calicem super Corporale, & servat omnia ea, quae praescribit Rubrica *sup. cit.* & Gavantus; advertendo tamen quòd expanso velo super Calicem, accipit bursam sinistra manu; & dextera Corporale prius à se plicatum, ut tenet communis sententia (aliqui enim, inter quos *Laym. part. 6. tit. 4. n. 56*. sustinent, debet plicari Corporale, postquam Sacerdos convolvit Calicem) quod includit intra bursam, & includendo Corporale, teneat, & cubet bursam, ut fecit in *Missà* initio; nepe ita, ut ejus apertura antrosum, non à lateribus respiciat. Denique manu sinistra velum posita, accipiat Calicem per nodum; dextera verò extensis digitis, & matris, posita super bursam, Calicem purificatorium collocet in medio Altaris, velumque Calicis ita accomodet, ut à parte anteriore tegat totum Calicem; quòd si ob reverentiam veli contegi nequeat à parte posteriore, cooperiatur totaliter à dicta parte anteriore. *Biss. lit. C. n. 23. §. 1. §. Bauld. part. 3. tit. 10. n. 7*. & à Portu in *hunc instrucl. Rubr. §. 18*, qui sequitur hanc sententiam ob reverentiam rationem, nimirum, quia illa

ha Rubricæ superioris, *Ut in principio Missæ*, non debent intelligi tantummodo de loco medio, in quo collocari debet Calix, sed etiam de modo: siquidem non solum in principio Missæ, sed ferè per totam actionem, Calix tenetur in medio Altaris; & si alibi aliquando reponitur, hoc fit per accidens, & transeunter. Quòd si terminata Missa non prescribit Rubrica revolutionem veli super bursam; nec alia multa declarantur à Rubrica generaliter loquendo, quæ tamen declarantur ab Auctoribus, qui Sacras Rubricas explanant, & interpretantur; sic v.g. non ex eundo ab hac Rubrica, non significat manum, quæ collocare debet Calicem in medio Altaris; & tamen Angel. *part. 1. n. 117.*

qui cum *Quarti part. 2. tit. 10. in dub. scilicet. 1.* stat acriter pro contraria sententia, exprimit, qua manu deferri debeat Calix in medio Altaris. Hæc, & alia à Portu, ex quibus magis firmatur suprâ tradita nostra sententia, de facienda parva aliqua meditatione post pretiosissimi Sanguinis sumpcionem, & detinendo interim Calicem manu dextera super Altari, antequàm pronuncientur illa verba, *Quod ore sumpsimus, &c.* de quibus *suprà.* Hic omittere non debeo Decretum S. C. datum in nostro Indice sub n. 520. quo confirmatur supradicta nostra sententia de cooperiando Calice in anteriori sui parte, in fine Missæ, prout cooperitus remanet in Missæ initio ante Offertorium.

Pro Ritu Missæ privatæ, servando in distribuenda Communione Fidelibus Missæ astantibus.

XXIII. Rubr. n. 6. pag. 128. & Gavant. pag. 129. col. 1. lit. d. *Si qui sunt communicandi, &c.* Serventur à Sacerdote, & Ministro exactè omnia ea, quæ prescribuntur à Rubrica n. 6. & Gavanto; à quibus repetendis abstinemus, cum unusquisque satis possit instrui legendo supradicta: addere tamen debemus, quòd antequàm Sacerdos sumat Patenam, vel Pyxidem cum Particulis consecratis, debet Calicem, ex quo ipse Sacratissimum Sanguinem sumpsit, palla tegere, eumque collocare à cornu Evangelii, ut aliqui volunt, nimirum Ceremoniale Missæ Privatæ *cap. 11. §. 3.* à Portu *in hunc titulum Rubr. 6. n. 3.* vel à latere Epistolæ, sed semper super Corporale, ut consultit Castald. *lib. 2. scilicet. 14. cap. 7. n. 4.*

Quando tamen Pyxis est in Tabernaculo, & debet ab ipso extrahi, ut fiat Communio intra Missæ sollempnia, & in dicta circumstantia immediatè post Communionem Sacerdotis; debet ipse aperire ostium Tabernaculi, & statim adorare Sacramentum,

genusflectendo juxta solitum usque ad terram, unico tamen genu; & postea erectus extrahere Pyxidem, eamque collocare super Corporale quam statim aperit, & mox iterum genuflectit, stando versa facie ad Altare, manibus junctis ante pectus, pollicibus & indicibus nondum disjunctis; interim autem Minister dicit *Confiteor, &c.* postea extendit linteum tempore congruo, nempe statim ut Confessionem terminaverit; quæ Confessio debet ab eodem fieri capite inclinato versus Sacerdotem, in plano Cappellæ; vel supra infimum gradum à latere epistolæ, sed non nisi post sumpcionem Sanguinis factam à Sacerdote.

Prædictum linteum putat Gavantus, Baronii, & aliorum opinionem secutus, dictum fuisse Dominicale ex *Can. 42. Concilii Antissiodorensis*, qui sic habet: *Ut unaquæque mulier, quando communicat, Dominicale suum habeat; quòd si qua non habuerit, usque ad alium diem Dominicum non communicet*: veremur tamen, ut communis hæc Antissiodorensis Canonis explicatio, legitima sit: etenim

cum Antissiodorenses PP. *Can. 36.* præcipiant, ne mulieres nudam manum Eucharistiæ submittant; videtur Dominicale, ejus, meminit *Can. 42.* ab eo linteolo, quo mulieres Sacramentum Dominicum excipiebant, omnino distinctum, ni affirmare velimus, Synodi PP. unam, eandemque rem diversis Canonibus imperasse. Secundo si Dominicale non esset à linteolo diversum, quod mulieres accipiendæ Eucharistiæ subiciebant, Synodus Canonem utrumque copulare debuisset hoc pacto -- Non licet mulieri nuda manu Eucharistiã accipere, sed unaquæque mulier, quando communicat, Dominicale suum habeat; quòd si quæ non habuerit, usque ad alium diem Dominicum non communicet -- Cum autem PP. Concilii utrumque Canonem accuratè non conjunxerint, argumento est, aliud ipsos *Can. 36.* aliud *42.* voluisse præcipere. Quid igitur erit Dominicale? placet nobis opinio Baluzii, putantis, integumentum capitis fuisse, quo mulieres operiri debebant, cum accipitur erant Eucharistiã. Huic sanæ interpretationi favet antiqui Codicis lectio ab eodem Baluzio relata in notis ad Gratianum *causa 33. quest. 5. cap. Mulier* -- Si mulier communicans, Dominicale suum super caput non habuerit, usque ad alium diem Dominicum non communicet -- Sic eundem Canonem refert vetus Penitentialia apud Lancium, & Carolus Du Fresne in Glossario. Probabilissimum igitur est, duo hæc ab Antissiodorensi Concilio fuisse prohibita, ne scilicet mulieres nuda manu, neve aperto capite ad Eucharistiæ perceptionem accederent; quam sententiam Doctissimus quoque Boldetus amplectus est *lib. 1. observationum in in cœmeteriis cap. 10.* Græcolas *de antiquis liturgiis tom. 2. p. 320.* utramque opinionem conciliare conatur, dicendo, quòd Dominicale erat velum album oblongum, quod pendebat sub mentum, & quod deserviebat mulieribus, & ad caput tegendum,

& veluti mappa manibus apprehensa ad Eucharistiã recipiendam.

XXIV. Rubric. n. 6, pag. 128. & *Ger. 129. col. 1. lit. f. Miseratur vestri, &c.* Facta modo prædicto Confessione à Ministris Sacerdos iterum genuflectit more solito, sed unico genu: deinde surgit, & utriusque manibus junctis ante pectus, statim se vertit ad Populum à cornu Evangelii obliquè nempe humeris conversis ad prædictam altaris partem, ita ut facies convertatur à mul ad Populum, & ad latus epistolæ, ut terga vertat Sacramento; tum dicit *Miseratur vestri &c.* in quibus dicendis servet ea, quæ præscribit Rubrica cit. & docet Gratianus *hinc* advertendo tamen, quòd dum facit signum Crucis super Populum, quando dicit *Indulgentiam*, debet tenere manum sinistram infra pectus positam: *Biss. lit. C. n. 383. §. 2. C. stald. lb. 2. sup. an. 4.* cavendo semper ut pollices & indices adhuc conjuncti pariter tangerent: formando verò Crucem prædictam, debet formare lineam rectam plusquam palmarem, & quasi in palmarem, & dum pronunciat, *Confessionem peccatorum & vestrorum*, facit signum Crucis, pingendo lineam transversalem ejusdem fere longitudinis cum obliqua linea. Dicit *Indulgentiam*, si Minister est communicandus, surgit à cornu Epistolæ ubi fecit Confessionem; & statim accedens ad medium, genuflectit utroque genu in plana terra ante ultimum gradum Altaris, tunc surgit; & accedens usque ad secundum gradum, si tres sint, vel ad primum prope suppedaneum, genuflectit in medio, deserens secum mappam ad præparatam, & non manutergium; quam mappam ambabus manibus tenens inponit ante pectus, & quasi prope mentum. Tum recepta Sacra Communione, surgit, statim descendit ad ultimum gradum Altaris, & facta ut prius utroque genu genuflectens, retrahit se ad cornu Epistolæ laterale, ubi ubi prius fecerat Confessionem. *Ger. 129. 129.*

XXV. Rubric. n. 6. pag. 128. & Gavant. pag. 129. col. 1. lit. g. *Eccē Agnus Dei, &c.* Dicitur *Intulgentiam, &c.* Celebrans iterum se vertit ad Altare; & facta genuflexione, accipit manu sinistra Pyxidem, capiens inter indices unicum pollicem, & reliquos digitos Pyxididis nodum firmiter, eodem modo, quo eam capit, quando dicit, *Domine non sum dignus*. Verum manu dextera accipit unam Particulam inter pollicem & indicem & vertit se ad Populum (qui manus suas in formam Crucis componere debet) sed humeris versis ad medium Altaris, etiam si esset Sacramentum expositum, & communicandi in cornu Epistolae, vel Evangelii essent; & dicit, *Eccē Agnus Dei, &c.* voce clara, elevando aliquantisper Particulam, oculis semper ad Sacramentum intentis; deinde dicit sequentia verba.

XXVI. Rubr. n. 6. pag. 129. & Gavant. pag. 129. col. 2. lit. h. *Domine non sum dignus, &c.* Tribus vicibus distinctis; sed neque ipse, neque Populus communicandus, debent, dum proferuntur talia verba, percutere sibi pectus, sed solum Minister id præstat nomine totius Populi. Bauldry *part. 3. cap. 3. n. 11.* Gervasi *suprà n. 2.* Tonellius *lib. 2. tit. 10. Rub. 6. in notis n. 3.* postea pergit ad communicandos Fideles existentes extra, sed ad cancellos Cappellæ, incipiendo ab iis, qui reperiuntur à latere Epistolæ; dummodò non adsint aliqui parati, vel alii de Clero, qui tunc Communionem accipiant eodem loco, & modo, quo diximus *suprà* de Ministro Missæ intervenienti, quando communicat. Bauldry *suprà cap. 8. num. 5.*

Denique porrigendo cuique personæ communicandæ Particulam, servet ea, quæ præscribit Rubrica cit. & tradit Gavantus *lib. 1.* advertat tamen Sacerdos, ut, dum porrigit Particulam communicandis, promoveat se, & supponat aliquantisper Pyxi-

dem, seu Patenam, ne longius cogatur portare Sacramentum, cum periculo, quòd decidant fragmenta. Cavere tamen debet, ne communicandorum halitus avolare faciat Particulas in Patena, vel Pyxide contentas.

Non sunt approbandi illi, qui, accipientes cum Pyxide etiam purificatorium, sæpius abstergunt in eo duos digitos, quibus utuntur in porrigendis Sacris Particulis: quia adest periculum, quòd aliquod fragmentum in terram decidat; & hoc præsertim contingere potest, quando est magna copia communicantium. Quapropter, quando prædicti digiti Sacerdotis sunt saliva communicantium humefacti, docet Claudius La Croix, quòd in tali casu Sacerdos debet diligenter revidere suos digitos; & si deprehendat, aliquod iis adhærere fragmentum, tunc eos fricando, reponat in Pyxidem dictum fragmentum, & deinde abstergat eosdem digitos purificatorio, quòd in manu sinistra tenet ad hunc finem: verum purificatorio non utatur, quòd adhibet pro Missæ celebratione: quia non decet abstergere digitos saliva humefactos cum eodem purificatorio, quo abstergitur Calix; ut optimè adverunt *Quart. part. 2. tit. 10. de Orat. Dom. sect. 3. dub. 3. diff. 4. §. Dico tertio*, & *Diana part. 2. tract. 13. resol. 34. §. Quarto*: qui tamen, ne nova introducatur Rubrica deferendi tale purificatorium, suadent Sacerdotem ad adhibendam omnem cautelam, ne humefcet digitos in porrigendis Particulis orì communicantium. Verum quia difficile est hoc inconveniens evitare; idèò absque ullo serupulo introducendi novam Rubricam, in sententia sumillorum, qui tale purificatorium adhibendum esse approbant. Præterire non debeo, quòd S. Carolus Borromeus in instruct. de Sac. Commun. *part. 4.* actorum Ecclesiæ Mediol. hortatur in prædicto casu Sacerdotem communicantem, ut redeat ad Altare, & semel

vel bis digitos abluat in vasculo ibi preparato.

XXVII. Rubr. n. 6. pag. 128. *Omnibus communicatis, &c.*) Redit Sacerdos ad Altare, nihil dicens, & servando exactè ea, quæ traduntur à superiori Rubrica: advertendum solum, quòd debet adhuc tenere iunctos pollices & indices, manu dextera super Pyxididis labia adhaerente, ita ut reli-

qui digiti complicantur; pollex verò à index manus dextera supra Pyxidem extendantur; quam quidem Pyxidem, facta Communione, super Altare deponat, dexteraque genuflectat, & deinde eandem Pyxidem cooperiat, & intra Tabernaculum reponat; qua reposita, iterum genuflectat, & surgens, ostium Tabernaculi claudat. Angel. *part. 3. supra §. Casu, Ceremonia Missæ Privatæ supra.*

De ministranda Eucharistia intra Missam Defunctorum.

XXVIII. Gavant pag. 130. col. 1. lit. n. *In Missis Defunctorum non distribuenda esset Eucharistia, &c.*) Celebris, & gravis est quaestio, quæ agitatur inter Doctores Rubricistas, utrum in Missis Defunctorum post Communionem Sacerdotis, liceat Sacram administrare Eucharistiam? Sententiam affirmativam tuentur noster Castaldus in Cerem. nostræ Congreg. *lib. 2. cap. 34. n. 8.* & in praxi Sac. Cerem. *lib. 2. sect. 14. cap. 7. num. 9.* Quarti *part. 2. tit. 10. num. 6. in explic. literali v. Tertio*, Pignatellus *tom. 9. consult. 90. n. 38.* Paulus à S. Johanne Evangelista in Ceremoniali Fratrum Eremitarum Discalceatorum Ordinis S. Augustini *lib. 3. cap. 16.* Benvenuti ad calcem suæ instruct. pro Sacerdote celebrante in Missa Privata, Antonius de Castro in Cerem. PP. Eremitarum S. Augustini Hispanicè edito *part. 2. cap. 4. §. 5. n. 311.* Franciscus Andreus in Ceremoniali Ordinis B. M. de Mercede Redemptionis captivorum *tract. 4. cap. 10. num. 6. vers. Omnibus communicatis*, quibus addi possent alii multi. Negativam sententiam verò sustinet Gavantus, cui multi adhærent, præsertim aliqui decepti ex supposito Decreto S. R. C. Anno 1701. de quo infra.

Nos autem validis rationum momentis permoti, cogimur adhære primæ senten-

tia, & recedere à Gavanto: unde sentimus, in prædicta Missa Defunctorum locum esse distribuere Communionem Fidelibus, præsertim verò ex Pariculis in eadem Missa consecratis; de aliis verò pro consecratis in alia Missa, & in Tabernaculo asservatis, mentem pariter nostram aperiemus. Probatur autem prædicta prima sententia ex Concilio Trid. *sess. 21. can. 6.* ubi habetur: *Optaret quidem Sacrosancta Synodus, ut in singulis Missis Fideles adhiberentur, non solum spirituali affectu, sed Sacramentali etiam Eucharistia perceptione communicarent; quòd ad eos Sanctissimi hujus Sacrosancti uberior proveniret, &c.* Ex quibus Sacrosanctæ Synodi verbis colligitur, quòd de mente ipsius sit licita Eucharistia administratio etiam in Missis Defunctorum: cum enim generaliter ibi loquatur Concilium, comprehendit profecto non solum Missas Vivorum, sed etiam Missas Defunctorum; in quibus pariter optas Fideles adstantes Sacramenti Eucharistici participare fieri.

Huic sententiæ majus etiam robur addit, ex eo quòd in omnibus Missis Defunctorum, postquam Sacerdos Sacra dona suscepit, habetur & dicitur Antiphona, quæ Communionio vocatur: hoc autem nomine inscribitur talis Antiphona, quia Populo communicata

cantabatur olim, & Psalmus simal concini solebat cum Gloria Patri, atque ipsius Antiphonæ repetitione; ut tota actio Communionis laude Dei personante perficeretur: hujus rei exemplum habetur in Antiphonario S. Gregorii, & in antiquis Missalibus manu exaratis. D. Augustinus lib. 2. retrat. cap. 11. testatur hanc consuetudinem in Ecclesia Africana ipso vivente cœpisse, ut Hyanni ad Alcarea de Psalmorum libro diceretur, cum Populo oblatio Sacra distribueretur. Ordo Romanus à Cassandro, & Hieronimo editus, in prima descriptione Missæ, ejusdem Ritus mentionem facit, dicendo: *Mox ut Pontifex cœperit communicari Populum in Senatorio, statim schola incipit Antiphonam ad Communionem, & psallunt usque dum, communicato omni Populo, etiam in parte mulierum, redit in sedem, & repetitur usque qui seunt.* Hæc & alia leguntur apud Card. Bona lib. 2. cap. 17. spectantia ad hunc Ritus. Non desunt tamen, qui cantus prædictæ Antiphonæ, & instituti auctoritatem faciunt Cœlestinum Papam I. alii vero Gregorium; sed Straboni incognitus est talis auctor, ut patet ex ejusdem verbis, quæ habentur cap. 22. Omnes tamen conveniunt, tolem Antiphonam cantari consueville tempore celebrandæ Communionis, & distribuendi Populo Sacra munera: ex quibus omnibus fit, quodd, cum in Missa Defunctorum habeatur hæc Antiphona, quæ *Communio* dicitur; in eadem Missa Ecclesia supponat, Sacerdotem, postquam suscepit ipse Sacramentum, posse Populo distribuere idem Sacramentum.

Rursus in eadem Defunctorum Missa dicitur illa Oratio, quæ *Postcommunio* intulatur: talis quoque deprecatio dicebatur olim, quando omnes, vel plerique, qui aderant Sacrificio, communicabant. Hæc eadem Oratio dicebatur etiam *Ad complementum*, eo quod per eam, & per alias sub-

sequentes Orationes concludatur Officium Missæ. Micrologus autem cap. 51. asseverat: *Quod Oratio post Communionem, pro solis communicantibus solet orare: hinc quia quotidie in Quadragesima Populus non communicabat, omittebatur prædicta Oratio, & loco illius addebatur alia Oratio dicta Super Populum, de qua ait idem Micrologus: Ne ergo Populus ita Oratione, in Communionis careret, adjecta est Oratio Super Populum, in qua non de communicatione, sed pro Populi protectione specialiter oratur. In Dominicis tamen diebus non dicitur: quia genustio vitatur, quæ huic Orationi antiqui us à Populo persolvebatur, vel potius idè, quia omnes, juxta attestationem S. Ambrosii, in Dominicis diebus communicare debent, quibus & Oratio post Communionem pro Benedictione sufficere possit.* Ex quo etiam clarè evincitur, quod cum dicatur prædicta Oratio, nempe *Postcommunio*, in Missa Defunctorum; possit in tali Missa distribui Fidelibus Sacra Eucharistia.

Aliis etiam rationibus evidentibus, desumptis ex verbis Canonis, & ex Rubrica, quæ habetur in parvo Missali Defunctorum, confirmatur hæc sententia. In Canone, inquam, qui dicitur etiam in Missis Defunctorum, exprimuntur hæc verba -- Ut quotquot ex hac Altaris participatione Sacrosanctum Filii tui Corpus, & Sanguinem sumperimus, &c. -- Hæc commixtio, & consecratio fiat nobis accipientibus in vitam æternam, &c. Deinde, ut dixi, in Rubrica Missalis Defunctorum habentur hæc verba post Communionem factam à Celebrante: *Si qui sunt communicandi, eos communicet, antequam se purificet: ex quibus omnibus evincitur, nempe, & ex verbis Canonis, & ex verbis Rubricæ permissam esse Communionem Fidelium, & participationem Sacramenti Eucharistici, etiam in Missis Defunctorum. Non me latet, mox allatam*

Rubricæ

Rubrica dispositionem esse recentem, non antiquam: nam in Missali Defunctorum edito Romæ apud Carolum Vallæ: tam 1609. tempore Pauli V. non continetur præfata Rubrica: dicendum est igitur, insertam Missali Defunctorum fuisse tempore Urbani VIII. occasione recognitionis Missalis ejusdem Pontificis jussu factæ: sed semper verissimum est, & omnino certum, modò in prædicta Mortuorum Missa non prohiberi, sed apertè concedi Communionem Populi tali Missæ assistentis.

Nonnulli contra hanc sententiam opponunt Decretum à S. R. C. emanatum de Anno 1701. in quo denegata videtur præfata Communio intra Missam Defunctorum: sed hoc Decretum, & quodcumque aliud, si emanavit similis dispositionis, profectò suspensâ fuerunt: & reverà in Ordinario, seu Directorio Ecclesiæ, ac Diœcesis Genuesis pro An. 1715. ex speciali mandato Eminentissimi, ac Reverendissimi Domini Laurentii S. R. E. Cardinalis Flisci Archiepiscopi ejusdem Diœcesis, edita fuit sequens notatio, seu monitum, ad evellendos scrupulos, qui insurgere poterant super præfata sententiæ -- Proposito dubio S. R. C. an liceat in Missis Defunctorum Fidelibus Sacram Communionem ministrare, eadem S. R. C. de Anno 1701. respondit negativè -- Verùm quia prædicti Decreti copiam extrâ dari prohibuit dicta S. C. ex novis motivis; & cum constet ex personis fide dignis, & ex attestatione plurimorum Sacrarum Cereemoniarum Magistrorum Romæ degentium, ibi prædictum Decretum non observari; ideo, ne Fideles tam salutari, & fructifero Sacramento priventur, & attentis præfata suspensione, & prædictis attestationibus, declaratur, quòd in Missis Defunctorum Sacra Communio licitè possit ministrari -- Hæc præcisa verba leguntur in supradicto Directorio pag. 5. in principio. Quæ quidem

omnia à laudato Eminentissimo Flisco dicta verissima sunt: nam in Congregatione habita die 21. Martii 1711. referentis D. Celsissimo, & Eminentissimo Card. Peruzzi Tituli S. Clementis, reproposito dubio, & Decretum, quo prohibetur dari Communionem in Missis pro Defunctis, debet intelligi, ut Sacerdos celebrans talem Missam in quacunque occasione nequeat ab illa Communionem dare, scilicet, nec tempore celebrationis ante Postcommunione, nec post celebrationem, finito scilicet Evangelio S. Johannis: eadem S. C. respondendum censuit: *Dilata, & ad mentem*. Mens fuit, ut Decretum prohibens præfata Communione intra Missam Defunctorum, non extrâ detur. En igitur quæ Decreta prohibentia Communionem, intelligentiùs, & maturiùs discussa, fuerunt suspensa: unde semper locum habet præfata sententiâ, quam etiam laudatus Card. Peruzzi in sua doctissima consultatione, quæ in dicta Congregatione pronunciata, & quam apud me retineo, validissimè argumentis tuetur.

Neque urget contra hanc nostram sententiam, quòd in Missis Defunctorum, antiquitus Sacra Eucharistia non administrabatur: nam hoc eveniebat, non quia præfata erant Missæ Defunctorum; sed quia tunc Missæ erant Privatae. Communio enim Populi antiquitus non fiebat in Missis Privatâ, sive postea hæc Missæ Privata fuerit Mortuorum, sive Defunctorum, ut ex Albalanzæ notat Gavantus ipse ad *Rubr. 4. tit. 1. c. 6. lit. i.* ubi asserit, Albaspinæum de veter. Ritibus *lib. 1. observ. 17.* asserere eandem probabiliorè, ob quam in Missis Defunctorum non dabatur pax, nisi quia Mortuorum Sacra Privata erant non Sollemnia, ex *Canone 4. Concilii Valdensis secundi*; in Sollemnibus autem erant Communio Populi, & ad eam per pacem præparatio; quæ cessabant in Missis Privatâ.

pariter notat Bissus lit. P. n. 91, §. 1. Quia autem postea ex novo Ritu, & Ecclesie instituto, non prohibetur in Missis Privatis, seu Plainis, Sacra Eucharistiae administratio; hinc fit, jam cessasse causam veteris Ritus, non administrandi Sacram Eucharistiam in Missis Mortuorum: & revera Ecclesia nullam facit exceptionem in Rubricis Missalis, & Canonis, pro Missis Privatis Defunctorum; sed generaliter praescripsit tempus, & modum administrandi Sacram Communionem in quibuscunque Missis sive Vivorum, sive Mortuorum, ut ex allegatis Canonis Missae verbis, & ex dicta Rubrica, quae legitur in Missa Defunctorum, & ex argumentis adductis evidenter demonstratum fuit. Praeterire tamen non debeo, quod iste Ritus distribuendi Sacram Eucharistiam in Missis Defunctorum, non est recens, sed antiquus: nam in antiqui libris Missarum Romanae Ecclesiae, & Antiphonario Sancti Gregorii, quod in lucem emisit Card. Thomaeus fol. 227. in Missis Defunctorum adest Antiphona *Communio*, & haec praecitata verba leguntur. -- Pro quorum memoria Corpus Christi sumimus, dona eis requiem sempiternam -- Et in alio loco -- Pro quorum memoria Sanguinem Christi sumimus, dona eis Domine requiem sempiternam -- Pace igitur Auctorum, qui aliud a nobis sentiunt, crederem hanc nostram sententiam citra illum scrupulum ad praxim deducendam esse: & equidem in omnibus Urbis Ecclesis hic Ritus exercetur.

XXIX. Gavant. pag. 130 col. 1. ead. lit. n. Neque etiam in Missis Defunctorum, &c.) Docet hic Gavantus cum Rubrica, quod facta Communione intra Missam, non debet statim dari Benedictio communicantibus; sed in Missa Vivorum debet eis dari talis Benedictio in fine Missae. Cum autem in Missis Defunctorum talis Benedictio, neque dari queat in fine Missae; hinc arguit idem Gavantus, & alii, non posse in pra-

Gavant, Rubr. Miss.

dicta Missa Defunctorum distribui Sacram Eucharistiam Fidelibus. Verum neque haec difficultas facta est ad evertendam nostram sententiam: quamvis enim verissimum sit, post Communionem administratam in Missa Defunctorum, non debere dari Benedictio-nem a Sacerdote personis a se communicatis, ut optime notant supra laudati nostri Castaldus, & Quarti, in quo conveniunt reliqui Rubricistae, ac Sacrarum Ceremoniarum Arbitri, dicentes, quod in Missa Defunctorum non debet dari Benedictio Communicatis, quia eis sufficit, Auctorem omnium Benedictionum sumpsisse in Sacrosancto Eucharistiae Sacramento; Benedictio tamen antiquitus dabatur a Sacerdote celebrante, immediate post Communionem; ut ex Amalario, & aliis Auctoribus colligit Macrius in Hierolex. v. Benedictio; & etiam nunc talis Benedictio immediate post Communionem intra Missam factam datur solum ab Episcopo, alicubi ubi moris est; & idem notat Gavantus part. 2. tit. 13. pag. 140. lit. u. sed intelligi debet de sollempni Benedictio-nepiscopali, nimirum per verba, *Sit nomen Domini, &c.* In fine vero Missae antiquitus soli Romano Pontifici licebat benedicere Populum; ut asseverat Radulphus prop. 13. apud cit. Macrium, qui addit infra: *Idem enim Benedictio post Communionem dabatur: ut qui Eucharistiam non susceperant, saltem cum illa Benedictio-nepiscopali discederent.* Quinimo antiquitus etiam in Missis Defunctorum dabatur Benedictio Fidelibus praesentibus sub hac forma: *Deus visa vivorum, & resurrectio mortuorum, benedicat vos in Saecula Saeculorum:* ut notat mox laudatus Macrius loc. cit. ex quodam antiquo Missali impresso de Anno 1533. quod eodem teste aservatur in Bibliotheca Cathedralis Viterbiensis. Similem Benedictio-nis formam ego quoque legi in duobus aliis Missalibus antiquae editionis, primo quidem edito Venetiis Anno 1519. secundo vero pariter Venetiis impresso Anno 1545. quae

Xx

asser-

affervantur in hac nostra Bibliotheca S. Silvestri in Quirinali. Veram quamvis modò Benedictio à quolibet Sacerdote celebrante detur in fine Missæ, præterquam in Missis Defunctorum; & quamvis post Missam, vel ante Missam, fiat Communio; nihilominus, quando Communio ministratur in Missis Defunctorum, sive intra, de qua modò loquimur; sive ante, sive post Missam, de qua inferiù; ipsi Communicantes haud omnino Sacerdotali privantur Benedictio: quia quamvis hæc non eis impertiatur post Communionem à Sacerdote; datur ab eo tamen, antequàm Communionem ministret: quia antecederet ad talem Communionem dicit: *Indulgentiam, absolutionem, & remissionem, &c.* signans, & benedicens Personas, quas communicare vult, signo Sanctæ Crucis. Ex quibus omnibus semper firmum remanet, nihil officere Sacrosanctæ Eucharistiæ administrationi in Missis Defunctorum, quòd in his Missis non detur in fine Missæ Benedictio Personis communicatis.

Ad magis, magisque comprobanda hucusque dicta, & alia inferiùs dicenda, lubet adducere sequentia Decreta emanata à Sacra Congregatione Visitationis Apostolicæ sub Pontificatu Urbani VIII. & quæ habentur, prout hìc damus, in regestis ejusdem Congregationis tom. 1. fol. 23. cap. 4. in quo agitur de Communione.

I. *Avanti di cominciare la Messa, non si faccia senza gran necessità; ed in questo caso s'accenda il cereo dell'elevazione.*

II. *La Comunione dentro la Messa è riservata nel Missale minutamente: nel fine non si dia la Benedizione, se non in fine della Messa.*

III. *Comunicando fra la Messa de Requiem, si fa cia l'istesso; nè si dia alcuna Benedizione, nè si scordi di coprire fra tanto il Calice con la solita palla.*

IV. *Chi comunica, finita la Messa si tenga la pianeta, ed il manipolo, come pre-*

scrive il Ritual Romano; nè il Chierico scenda il cereo dell'elevazione, sino che sia finita la Comunione.

V. *Il pannicello, che si dà per la Comunione, sia destinato à quest'uso; nè si dia il velo del Calice, e molto meno il sacro letto dell'ampollette d'asciugare le mani al sacerdote.*

XXX. Usque modò in tuenda præfata sententia locuti sumus de administratione Eucharistiæ intra Missam Defunctorum, et Particulis in eadem Missa consecratis. Non oritur dubium, utrùm eadem Sacra Eucharistia possit intra Missam Defunctorum ministrari etiam ex Particulis præconsecratis in alia Missa, seu in Tabernaculo contentis? Aliqui, inter quos supracit. Abbas Benvenuti, concedunt quidem, licet Eucharistiæ administrationem in primo casu nempe ex Particulis consecratis in eodem Sacrificio; non verò in secundo, nimirum ex Particulis præconsecratis; quæ quorundam opinio cum sit noviter adinventæ, nec ab Historicis Rubricistis, sive antiquis, sive recentibus excogitata, non videtur admittenda: nullibi enim præferitur, quòd Communio intra Missam Defunctorum facienda debet fieri ex Particulis in eodem Sacrificio consecratis. Quapropter, cum omnes Rubricæ, & omnes auctoritates, quibus comprobatur licita talis administratio Eucharistiæ intra Missam Defunctorum facienda, loquantur generaliter, & nunquam limitate de his Particulis in eodem Sacrificio consecratis, procul dubio intelligendæ sunt tales Rubricæ, & auctoritates, etiam de Communione facienda ex Particulis præconsecratis.

Neque suffragatur eidem limitationi, quod Particulæ præconsecratae non spectant ad Sacrificium, sed ad actionem ab eo separatam, quæ est actio communicandi: quia si hæc limitatio valeret, locum haberet non solum in Missis Defunctorum, sed etiam in Missis Vivorum; quòd tamen admitti professum

potest, cum nullus Auctor, loquendo de Communionem faciendam in Missis Vivorum, prædictam limitationem præscribat; imò ex inveterata praxi omnium Ecclesiarum, administratur indifferenter Communionem intra Missam Vivorum ex Particulis etiam præcedenter consecratis, extrahendo Pyxidem è Tabernaculo.

Rursus nihil confert Auctoribus contrariæ opinionis allere, quòd Communionem facta ex Particulis in eadem Missa consecratis, esset participatio Sacrificii, cui inter sunt Communicantes, quæ ex Concilio Tridentino sess. 23, de Sacrif. Missæ cap. 6. maximè commendatur; non sic autem esset Communionem facta ex Particulis præconsecratis, & extrahitis è Tabernaculo Altaris: nam Tridentina Synodus solùm optat, ut in singulis Missis stantes communicarent; & non præscribit, quòd dicta Communionem intra Missam fieri debeat ex solis Particulis in eadem Missa consecratis, ut sic Communicantes sint participes Sacrificii; sed verba Concilii, quæ hoc loco attendenda sunt, ita præcisè loquuntur: *Optaret quidem Sacrosancta Synodus, ut in singulis Missis Fideles stantes, non solum spiritali affectu, sed Sacramentali etiam Eucharistia perceptione communicarent; quòd et eos Sanctissimi huius Sacrificii fructus uberior proveniret.* Ueberior autem fructus, ut asserit Johannes Sanchez in *select. disput.* 30. n. 8. & deducit ex verbis Concilii, provenit potius ex Sacramentali perceptione, quam ex sola Spirituali; & Vasquez de *Euchar. disp.* 112. num. 4. errorem putat in fide, asseverare, eosdem effectus percipi ex Sacramento Eucharistia in voto, atque in re suscepto; ut notat Barbosa in Concilio Tridentinum *ut. sessione 21. cap. 6.* Caterùm uberior fructus non percipitur potius ex Communionem de Particulis in eadem Missa consecratis, quàm de Particulis præconsecratis in alia Missa, ut certum, & inconcussum est apud omnes Theologos, & Catholicos; & in rigore

Theologico loquendo, non rectè dicitur, quòd Fideles Communicantes intra Missam ex Particulis in eodem Sacrificio consecratis, de eodem quoque Sacrificio participent, sicuti rectè dicitur de Sacerdote Missam celebrante: nam Fideles Sacrificio astantes, quamvis dicantur suo modo idem Sacrificium offerre; non tamen dici possunt Sacrificantes, sicuti Sacerdos; indeque est, quòd neque de eodem Sacrificio necessariò participare debent, sicut ipse Sacerdos, seu Sacrificans participat. Et quamvis Fideles ipsi communicent ex Particulis in eadem Missa consecratis; non tamen inde dicuntur participare de Sacrificio, sed de Altari, seu de Victima oblata: & reverà, quando Sacerdos, peracta Consecratione, recitat illam Canonis Orationem: *Supplices te rogamus, &c. prosequitur, dicendo hæc verba: Ut quòrquos ex hac Altaris participatione, Sacrosanctum Filii tui Corpus, & Sanguinem sumpsimus, omni Benedictione Cælesti, & gratia repleamur.* Quibus verbis, sicuti insinuat antiquus mos Ecclesiæ, communicandi Fideles intra quamcunque Missam, ut docet Scortia de *Sacrif. Missæ lib. 4. cap. 10. num. 6.* ita significatur, dictos communicantes fieri participes Altaris, seu Sacrosanctæ Victimæ in eodem oblata. Sumunt igitur quidem communicantes de Altari Sacramentum Eucharistia, non Sacrificium; ut optime docet Clericatus de *Sacrif. Missæ decis. 31. sub n. 22.* quod sub aliis terminis docent etiam communiter alii Theologi: quapropter, cum semper salvetur participatio de Altari, participatio eiusdem uberioris fructus in Communionem facta ex Particulis in eadem Missa, sive ex Particulis præcedenter in alia Missa consecratis, & in Tabernaculo servatis; hinc fit, non posse assignari discrimen, rationemque, cur Communionem intra Missam Defunctorum possit fieri ex dictis Particulis in eadem Missa consecratis, & non ex Particulis præconsecratis in alia Missa. Firmum itaque remanet, in

Xx 2

Missæ

Missam Defunctorum licitam esse administrationem Eucharistiæ ex Particulis præconsecratis in altera Missa, & in Pyxide contentis.

Postquam hæc ita scripseram, legere mihi occurrit ad Calcem Kalendarii pro Ecclesia Abbatiæ Sanctæ Mariæ Pacis de Urbe Canonicorum Regularium Lateranensium pro præfenti Anno 1736. hoc Decretum. - Sa erdos in Missa de Requiem non potest Pulo ministrare Eucharistiã cum Particulis existentibus in Pyxide; potest tamen ministrare Particulas à se consecratis in eadem Missa. S. R. C. die 2. Augusti 1705. - Statim ut hoc perlegi, omnem adhibui diligentiam in evolvendis registis S. R. C. in quibus nunquam potui tale Decretum reperire: unde pro certo habeo, esse supposititium; & eo magis suadeor, quia, si verè emanasset à S. R. C. innotuisset profecto Eminentissimo Cardinali Ferrari, qui, ut supra diximus, Anno 1711. diligentissime examinavit hanc quæstionem: quapropter illud adduxisset, ut evidenter comprobaret suam sententiam pro ministranda Eucharistia intra Missam Defunctorum; neque S. C. aliud tunc resolvisset, nisi confirmationem ejusdem Decreti, ut submoveret omne dubium super quæstione proposita. Ex quo igitur S. C. tunc nihil aliud resolvit, nisi prohibitionem extrahendi Decreta, quæ non permittebant prædictam Communionem intra Missam Defunctorum; iterum dico, pro certo tenendum est, præfens Decretum allegatum in memorato Kalendario esse supposititium: quapropter ejus secunda pars non confert ad comprobandam primam nostram sententiam; prima nihil officit huic secundæ nostræ opinioni.

XXXI. Discussis duabus quæstionibus de Communionem ministranda intra Missam Defunctorum ex Particulis in eadem Missa consecratis, & ex Particulis præconsecratis, seu in Tabernaculo contentis; nunc procedimus ad aliud dubium breviter discutendum, utrum nempe eodem modo liceat

Sacerdoti celebranti Missam Defunctorum ante, vel post eandem Missam, Sacram Eucharistiã Fidelibus administrare? Hinc habio Auctor appendicis ad Ordinarium PP. Cappuccinorum editæ Panormi 1724. §. 1. respondet, quod nedum intra Missam, sed etiam ante, & post Missam Defunctorum liceat Sacram administrare Eucharistiã: rationabilis causa adstet, juxta prædicta precium Celebrantis; & id notatum, ac notum asserit in Ordinario PP. Cappuccinorum Anno 1721. in notationibus Fellician. 16. pag. 27. ubi etiam notatum fuit, quod nunquam datur Benedictio communicatis live ante, live post Missam Defunctorum; cum in his Missis non detur; quæ quidem sententia non danda tali Benedictio, etiam in Communione, est ferè communis, ut patentur Gavantus part. 2. tit. 10. lit. n. pag. 130. & tit. 13. lit. n. pag. 139. Tomellus & alii à nobis supra allegati. Sed recedendo modo ad propositi dubii resolutionem, respondendum esse crediderim, ante, & post Missam Defunctorum abstinendum esse in ministranda Communione Fidelibus: quæ extra Missam, in paramentis nigris, non est distribuenda Communione; cum juxta dispositionem Ritualis Romani, de Ordine ministrandi Sacram Communionem, præscribitur, in administratione Sac. Eucharistiæ videlicet extra Missam, utendum esse fopelliceo, & desuper stola coloris Officium diei convenientis, in quo fit Communionem. Non recurrendo igitur ad rationem ab his allegatam, nimirum, quod in Missa Defunctorum non debet administrari Eucharistia ex particulis præconsecratis, sed ab hac aliam à nobis adductam; crederem sufficienti ratione probatam iri hanc nostram, & iterum communem sententiam, quod ante, & post Missam Defunctorum debet Sacram abstinere à distribuenda Eucharistia Fidelibus; cum non sit conveniens, neque decens, extra Missam in paramentis nigris, tale Sacramentum administrare; hæc

requiritur semper, vel color conveniens dicitur, ut præferibit Rituale Romanum, vel color albus, valde conveniens Sacramento Eucharistiæ; ut censent multi Doctores, inter quos principem locum obtinet D. Carolus in *Synodo Provinciali L. part. 1.* loquens de hoc Sacramento ministrando alio tempo-

re, quam in Sacrificio Missæ, & dicit: *Superp. lico, stolaque alba, & ubi Ritus Ambrosianus est, rubra utatur; ex quibus patet, extra Sacrificium nullo modo utendum esse colore nigro in prædicti Augustissimi Sacramenti administratione.*

Pro Ritu Missæ Privatæ, servando post factam Fidelium Communionem.

XXXII. Gavant pag. 130. col. 2. lit. p. *Audiat itam, quod purificanda sit Pyxis inna Missam, &c.* Si nulla remanserit Particula in Pyxide post Populi Communionem, Sacerdos purificet Pyxidem ab omni fragmento, faciens illud cadere indice manus dexterae in Calicem; deinde purificet Pyxidem vino, infundendo postea in Calicem; ut docet hic Gavantus, seu alius additor suis Commentariis, & omnes coannuiter. Acriter reprehendendi sunt illi, qui purificant quidem Pyxidem, sed nec digitis, nec vino, sed solo utuntur purificatorio; quoniam si remanserit in Pyxide fragmentum aliquod, melius est, ut ibi persistat, quam ut purificatorio dispergatur; quod posset, imò debet, tunc solum adhiberi, quando Pyxis jam fuisse purificata vino ab omni fragmento. Ceremoniale Missæ Privatæ *suprà*, Gervasi in instruct. Missæ Priv. cap. 10 §. *Che se pii* Pyxide extensa, absque ulla genuflexione, reponatur super Altare extra Corporale. Angel. *part. 3. suprà §. Casu, & §. Si in Pyxide.* Si verò remanserint aliquæ Particulae sive

super Corporale, sive super Patenam, sive in Pyxide, & non adsit Custodia, seu Tabernaculum, in quo Pyxis reponi possit; tunc sine alia genuflexione, illas reverenter Celebrans absumit, & postmodum purificat Pyxidem, ut *suprà*, Cerem. Missæ Priv. *suprà*, Angel. *part. 3. suprà §. Si dicitur.*

Si Sacerdos deberet mutare Particulas recenter consecratas in Pyxide cum aliis, quæ in alia Pyxide conservantur in Tabernaculo; facta sumptione Sanginis, & palla cooperto Calice, ac parumper ad cornu Evangelii remoto, semper tamen super Corporale, aperit Custodiam, genuflectit, extrahit Pyxidem, & aperta utraque Pyxide, denuo genuflectit; deinde absumptis Particulis antiquioribus, & purificata Pyxide, injectis in Calicem Missæ omnibus fragmentis, immittit recenter consecratas Particulas in Pyxidem purificatam, illam claudit, & sine osculo pedis, vel alterius partis, ut multi male faciunt, reponit in Tabernaculo, & antequam illud claudat, genuflectit. Cerem. Missæ Priv. *suprà §. Si quis.*

Ritus Communionem distribuendi ante, & post Missam.

XXXIII. Si verò Sacerdos communicet ante Missam (quod tamen non decet fieri, nisi aliqua iusta causa urgente) deposito Calice à parte Evangelii, & bursa in loco consueto, explicatoque Corporali, prope quod collocabit in cornu Epistolæ purificatorium, postea Tabernaculum aperiet; factaque genu-

flexione, Pyxidem extrahet, quam reverenter deponet super Corporale, & eam aperiet, ac iterum genuflectet; & stabit ad Altare conversus, donec finita fuerit Confessio; quam nomine omnium faciet Minister genuflexus in latere Epistolæ, dicens *Confiteor, &c.* Hac terminata rursus genuflectat Sacerdos,

Xx 3

ante

antequam se convertat ad communicandos: vel si facta jam fuerit Confessio, quando Pyxidem aperuit; tunc statim, manibus junctis ante pectus, vertit se ad communicandos, & cetera præstabit, prout diximus *suprà* num. XXIV. & XXV. Minister autem, postquam deposuerit birretum Celebrantis in loco consueto, & Missale super pulvinum, linteum extendet, & accendet intortitia, facietque Confessionem genuflexus à latere Epistolæ, ut mox innuimus.

Si verò communicandum sit in fine Missæ; finito ultimo Evangelio, Celebrans accedit ad medium Altaris, removet, & deponit Calicem coopertum velo à cornu Evangelii extra Corporale, aperit Tabernaculum, & cetera præstat, ut diximus *suprà*. Minister pariter extendit linteum, si non est extensum, facit Confessionem, &c. Advertat tamen idem Minister, quòd quando facienda est Communio post Missam, non debet extinguere intortitia statim peracta purificatione, & ablutione digitorum Sacerdotis, ut solet fieri, quando non est facienda Communio post Missam.

Peracta Communione, reversus ad Altare, & deposita Pyxide super eodem, Celebrans statim genuflectit, deinde surgit, & dicit voce submissa Antiphonam, *O Sacrum convivium, &c.* quæ tamen non est de præcepto, sed tantum de consilio: unde si quis eam omitteret, non peccaret: ita Baruffaldus in suis comment. ad Rituale Romanum tit. 23. de Euchar. §. 13. n. 68. deinde dicit *Ps. Panem de Cælo, &c.* & tempore Paschali, sicut etiam infra Octavam Corporis Christi, tam Antiphonæ, quam versui additur *Alleluja*: deinde dicit Orationem, *Deus, qui nobis sub Sacramento mirabili, &c.* Quò verò ad *Dominus vobiscum* dicendum ante Orationem, licet prius esset in usu; nunc tamen ejus recitatio in administratione Eucharistiæ, seu in ejus repositione, sublata fuit; ut apparet ex instructione particulari Clementis

XI. pro expositione quadraginta Horarum, & ex Decreto emanato die 16. Junii 1653. & dato in nostro Indice sub n. 399.

His dictis, Sacerdos diligenter advertens ne fragmentum aliquod digitis adharere, & faciat id, quod *suprà* diximus de Communione intra Missam: deinde genuflectit, surgat, Pyxidem operculo, & parvo cooperto cooperiat; abluat, & extergat digitos, quibus tetigit Sacramentum non descendens intra Altare: Tonell. Bauld. Cerem. Miss. Priv. *sup.* ideoque in vasculo crystallino, vel argenteo, aqua pleno, ad hunc finem parato, cum suo purificatorio super Altare, per tabellam Secretarum purificabit digitos Cerem. Missæ Priv. *suprà*, & Baruffaldus *suprà* §. 16. n. 63.

Quò verò ad ablutionem *supradictam* loquendam, id quòd Rituale Romanum precipit, videtur grave, & incommodum, nepe ut sumatur à sacerdote si celebrans, vel ab iis qui communicaverint: certe contrarius est, cum facile haberi possit, ut illam ablutionem reponendi in Sacramentum, ut communiter fit ab omnibus; non quocumque vice occurrit ista purificatio, sed quando aqua ibi parata non omnino maneat videtur. Baruffaldus *suprà* n. 74. Ablutis digitis, ut *suprà*, aperit Tabernaculum, genuflectit, reponit Pyxidem dextera manu (sinistra, nisi casualiter impediatur, collocata super Altare extra Corporale) iterum genuflectit, antequam Tabernaculum claudat, deinde clave item illud obserat; quia hæc Sacris Canonibus præscribitur, ne à quocumque aditus ad Tabernaculum habeatur. Baruffaldus *suprà* n. 76.

Adnotandum occurrit: quòd *supradicta* Pyxis reponenda est in Tabernaculo, etiam si Particulis esset vacua, sed non purificata à fragmentis. Si verò communicatio fiat intra Missam, tunc purificatur à fragmentis, ut *suprà* dictum est, & ad Sacristiam asportatur à Clerico. Baruffaldus *suprà* n. 77.

Clauſa Pyxide in Tabernaculo, ſtans Sa-
cerdos verſus Altare, elevat oculos verſus
Crucem, & extendens manus, atque jun-
gens, à Portu ſuprà v. 6. caputque inclinans Cruci
inclinatione minimarum maxima, dicit vo-
ce clara ordinaria: *Benedictio Dei omnipo-
tentis, &c.* & poſtea, junctis manibus,
covertens ſe ad communicatos, benedicit,
Caſtaldus, Tonellius ſuprà, manu dextera,
poſita ſiniſtra infra pectus, dicens, *Patriſ,
& filii, & Spiritus Sancti*, ut in Miſſa, &
concludit illis verbis, *Defenda ſuper
nos, & manet ſemper*, & Miniſter ge-
neratus reſpondebit *Amen*; Tonellius
ſuprà, quæ Benedictio debet dari tam an-
te, quam poſt Miſſam manu, & nunquam
Pyxide (prode multi male faciunt, præſer-
tim apud Moniales) quibus communica-
tis, ſi intra Miſſam Communionem ſump-
ſerint, non debet dari alia Benedictio,
quam illa quæ dicitur in fine Miſſæ, ne fiat
expreſſe contra Rubr. 6. hujus tit. Cer. Miſſ.
Præ. ſuprà. Si verò extra Miſſam Commu-
nionem ſumpſerint, male opinantur illi,
qui in prædicto caſu cenſent, quòd Sacer-
dos Monialibus, poſtquam illas communi-
caverit, debeat dare Benedicti onem cum Sa-
cramento in Pyxide contento, hac ratione
moti, quia non convenit, quòd Sacerdos

ad præſentiam Chriſti, qui eſt fons Benedi-
ctionis, dextera ſua benedicat: hoc enim
non obſtante certum eſt, quòd poſtquam
Sanctimoniales fuerint communicatæ, repo-
ſita Pyxide ſuper Corporale, ſeu palla, Sa-
cerdos ſtans adhuc ad fenestellam, ſiniſtra
pectori admota, dextera verò manu exten-
ſa, impertiri debet Sanctimonialibus Bene-
dictionem eo modo, quò benedicit Fideles
peracta Communione: nam cum Sacramen-
to, benedicuntur tantum infirmi, qui pro
viatico communicantur; ut habetur in Ri-
tuali Romano de Ordine miniſtrandi Sacram
Euchariftiam: neque ratio pro contraria
ſententia allata, officit huic Ritui: ſiqui-
dem Sacerdos, qui celebrat in Altari, in
quo eſt expoſitum Ss. Sacramentum, & in-
tra Miſſam dat Benedicti onem. Rurſus idem
Sacerdos, Miſſa peracta, ſi diſtribuit Sacram
Euchariftiam, completa Communione, eo-
dem modo dat Benedicti onem Populo, ac ſi
eſſet in Altari, ubi Sacramentum non eſt
expoſitum. Corſett. *traſt. 2. part. 2. cap. 4.
ſcã. 3. num. 1.* Tonell. *lib. 2. tit. 10. Rubr.
6. in adnot. num. 6. §. Moniales*; Biſſ. *lit. B.
num. 66 §. 3.* ex quibus evincitur, quòd
Monialibus debet dari Benedictio conſue-
ra, manu dextera, etiamſi Sacramentum ſit
præſens.

Ritus miniſtrandi Euchariftiam extra Miſſam.

XXXIV. Denique prætere non debe-
mus, quomodo ſe gerere debeat Sacerdos in
diſtribuendi Communione extra Miſſam.
Ante omnia igitur Sacriſta mappam mun-
dam ante communicandos extendat, & va-
ſculum vel vitreum, vel argenteum ad pu-
rificandos digitos Sacerdotis ad credentiam
deferat, vel melius ſuper Altari collocet.
Aliqui addunt, quòd debet etiam vaſculum
nummum, vel plura cum vino, vel aqua præ-
parare ad purificationem eorum, qui Com-
munionem ſumpſerint. Rurſus ſuper Al-
tate pariter debet deferre burlam cum

Corporali, & purificatorium in cornu E-
piſtolæ, unâ cum clave Tabernaculi, &
accendere duas candelas ſuper Altare, &
intortitium à cornu Epistolæ, & etiam aliud
à cornu Evangelii, ſi fuerit dies feſtivus.
His peractis, Sacerdos lotis prius manibus, in-
dutus ſuperpelliceo, & ſola coloris Officii
illius diei convenientis, ut præſcribit Ritu-
ale Romanum loc. à nobis ſupracit. vel
ut alii docent, coloris albi, ut ſuprà pariter
innuimus; & præcedente Miniſtro ſuperpel-
liceo induto, pergit ad Altare capite cooper-
to, & manibus junctis ante pectus; quòd cum
perve-

perve-

pervenerit, detegit caput de more, & genuflectet super infimum illius gradum, & Minister cum illo aliquantulum retro in plano Cappellæ: tum ascendet ad oram suppedanei (Ministro interea super infimo gradu genuflexo) super quam genuflexus orabit aliquantulum, ac statim surgens ascendit ad Altare. Minister autem mappam (si id Sacrista non præstiterit) ante communicandos extendet, incipiens à latere Epistolæ; deinde super infimum gradum lateralem in cornu Epistolæ flectet genua, conversa facie quasi ad medium Altaris; & si Sacerdos opus habeat parvo scabello ad extrahendam, vel reponendam Pyxidem, opportunè ministrabit, ac removebit.

Sacerdos interim extrahet Corporale de bursa, eaque ad latus Evangelii deposita, illud extendet, ac prope ipsam collocabit in cornu Epistolæ purificatorium: postea Tabernaculum aperiet; & facta genuflexione, Pyxidem extrahet, & cætera omnia præstabit, prout supra diximus de Communionem faciendam intra Missam, vel immediate post Missam; stando tamen ad Altare conversus, si nondum fuerit finita Confessio (quam, ut diximus, faciet Minister nomine omnium communicandorum genuflexus in latere Epistolæ, dicens *Confiteor, &c.*) ac rursus genuflectet, antequam se convertat; vel si finita sit Confessio, statim conversus ad communicandos, dicit, *Misereatur vestri, &c.* aliaque præstabit, ut diximus supra num. XXIV. & seq. unde videantur ea omnia, quæ ibi à nobis tradita sunt. Postquam autem fecerit abluitionem digitorum in supradicto vasculo (vel antè, de quo infra) & eorundem abluitionem cum purificatorio, Pyxidem cooperiat, & recondet in Tabernaculo; factaque rursus genuflexione, clave obserabit: postea se convertet ad communicandos iunctis manibus; & stans in medio, extensa dextera, tenens hanc pectori admotam, benedicet ipsos dicens, *Benedictio Dei omni-*

potentis, Patris, &c. ut supra innotuit, quando de Communionem facta immo post Missam. Deinde Sacerdos plicabit Corporale, illud reponens in bursa cum purificatorio; ipsam verò bursum super Altare à latere Epistolæ. Si verò Altaris cancellis extensum non fuerit, & pauci sint communicandi; poterit Minister singulis communicandis præbere quod sudarium, ad hoc paratum.

Interim Minister extinguet prius mappam; & plicata mappula, si commo-ri poterit, ascendit deinde ad suppedaneum & reverenter accipiet bursum de altare factaque genuflexione, dum Sacerdos nabit se Cruci, descendet in planum, procedens aliquantulum ipsam Sacramentum simul genuflectunt sicuti in accessu, & recto Sacerdoti birreto, quo tunc regesum, ipso verò Ministro procedente capite, ambo revertuntur in Sacramentum.

Duo adnotare debemus hoc loco, rum nos circa Benedictionem dandam personis communicatis, sequi sententiam Bernardi Angeli Carucci, quam tradidit in Cerem. ad usum PP. Minorum Conventuum, quæ convenit cum ea, quæ habetur in Cerem. PP. Observantium *part. 1. cap. 6. &c.* & quæ pariter traditur à Dominico Plana in Cerem. Cler. Reg. Minorum; citant prædictam Benedictionem esse impermissam, postquam Sacerdos reposuit Pyxidem clausitque in Tabernaculo. Alius tamen Ritus præscriptus in Cerem. PP. Capellanorum, in quo *lib. 3. cap. 27.* citato præter nostro Castaldo in margine, hæc habetur: *Post Communionem, Pyxide super Corporale posita, ac suo operculo lecta, ante ipsam genuflectens, ad communicatos se convertens, & benedicens, dicat, &c.* Hic Ritus non datur à Francisco Magio in *diss. 6. p. 32.* præ habetur in suo Galateo religioso; & cognoscitur à nostris Patribus, ut ipse ait, non obli- qui solum post Sacramentum intra Cibarium clausum, ad Populum conversi, Benedicunt

nem impendunt; & idem Magius asserit, nostrum Castaldum mutasse sententiam in praxi Cerem.

Aliud quod notare debemus, est de ablutione digitorum, quæ juxta nonnullos fieri debet, non recondito Sacramento, & Benedictione jam data; sed antequam Sacerdos Pyxidem in Tabernaculum inferat, ut securius, firmiusque eandem accipere, ac clavem stringere, & digitis obvolvere queat; id quod docuit Paulus à Sancto Johanne in Cerem. Augustinensium Discalceatorum lib. 3. cap. 16. §. De modo communicandi Populum extra Missam, his verbis: *Facta Communionis, Celebrans revertitur ad Altare, ponit Pyxidem super Corporale, sed diligenter advertat, ut si aliquod fragmentum digiti adhaerit, illud deponat in Pyxidem, illamque operculo, & velo cooperit, & digitos quibus tetigit Sacramentum, abluat in vasculo vitreo, & abstergat purificatorio Postea genuflexus, reponit Sacramentum in Tabernaculo.* Alii vero, nimirum Fantonius in Cerem. Carmelitarum lib. 2. Rubr. 55. num. 7. nec non Ramerius in Rituali Coelestinorum lib. 5. cap. 7. præscribunt, prædictam ablutionem digitorum esse faciendam, postquam Pyxis est in Custodia reposita; & postquam Tabernaculum est clausum; quam sententiam pariter legi in Cerem. Monastico lib. 3. cap. 15. §. 3. n. 5. ubi habetur: *Quod recondita Pyxide intra Tabernaculum, eoque obserato, & facta Benedictione, Sacerdos accedens versus cornu Epistolæ, Ministro fundente aquam, abluat*

ille digitos, quibus tetigit SS. Sacramentum, & eos extergit purificatorio. Postrema hæc opinio magis nobis arridet: dicimus tamen, ablutionem digitorum faciendam esse ante Benedictionem.

Denique adnotandum superest, esse consuetudinem in aliquibus Ecclesiis, quod dum Sacerdos communicat Populum, Minister dextera manu tenens vas cum vino, vel aqua, sinistra verò mappulam, pergens aliquantò post Sacerdotem, porrigit purificationem communicatis, & mappulam ad os abstergendum.

Hucusque sermonem habuimus de Ritu servando in distribuenda Communione ante Missam, post Missam, & extra Missam: sed adnotare lubet, quod mos antiquus Communionem ministrandi erat semper intra Missam; de qua re eruditè agit Vannespinius part. 2. tit. 5. cap. 3. n. 4. & seq. ubi n. 11. & 12. adstruit, quod per duodecim, & ultrò Secula observatum fuit, quod Communio intra Missam, non verò extrà distribuere, & quod Eucharistia in Ecclesiis conservaretur pro usu infirmorum tantum; redditque rationem n. 10. quia scilicet Populus unà cum Sacerdote concurrat ad Sacrificium offerendum; ideoque plures Orationes in Missa sunt utrique communes, unde & Populus debet in Missa de eodem Sacrificio particeps esse. Nunc progredimur ad examinandos Ritus, & variâ genera antiquarum Communionum.

De variis generibus, & Ritibus antiquæ Communionis.

XXXV. Nomen Communionis quamvis hodie significet solam Eucharistiæ participationem; hæc tamen vox latè olim patebat, & præter Eucharistiæ alia multa significabat: super hac re plurima, ac eruditissimè congesta, & disputata sunt à Doctissimis viris Gabriele Albaspinæo lib. 1. observat. Johanne Morino lib. 2. Ecclesiasticarum exercitationum, Gavani, Rubr. Miss.

Jacobo Sirmondo in historia publica penitentia, Card. Bona lib. 2. rerum Liturgicarum cap. 19. n. 3. ubi ait, quod antiquitus duo præsertim erant genera Christianæ Communionis, Communio scilicet commercii, sive mutæ cum cæteris Fidelibus societatis, & Communio Eucharistiæ, quæ prioris perfectio, finis, & centrum est. Illa habitu dinem habet ad

Yy

Cor-

Corpus Christi mysticum, quod est Ecclesia; hæc verum Corpus ejusdem respicit, quod sumitur in Eucharistia. Illa dicebatur Communio sine oblatione, utpote consistens in sola participatione Orationum, & consortio Fidelium; hæc Communio cum oblatione iis concessa, qui Corporis, & Sanguinis Domini participes erant, Quoniam verò Ecclesia ex Populo constat, & Clero; ideò Communio, quæ respicit Corpus Christi mysticum, in laicam dividebatur, & Ecclesiasticam; cujus postrema tot erant species, quot Ordines Ecclesiastici. Fit inde, ut eùm aliquis Ordinis sui munia, in pœnam alienjus delicti obire non poterat, is Communionem privari dicebatur, quia cum cæteris, in iis, quæ sui Ordinis erant, communicare non posset: de qua Communionem plures Canones antiqui loquuntur, dum jubent Clericos Communionem privari. Cùm verò aliquis ob capitale crimen perpetuò deponeretur, laica tantùm Communionem donabatur, detrusus in Monasterium, statuente Agathensi Concilio *Can. 50. Si Episcopus, Presbyter, aut Diaconus capitale crimen admisit . . . ab officii honore deponatur, in Monasterium detrudatur, & ibi quamdiu vixerit, laicam Communionem tantummodo accipiat.* Quid rei fuerit laica Communio, disputant eruditi. Scholastici plerique nil aliud esse putant, quàm perceptionem Eucharistiae sub unica specie: sed omnino falluntur: nam ut optime observat Antonius Bellotte observ. ad Ritus Eccles. Laud. pag. 639. utriusque speciei usus permissus fuit Populo, etiam diu postquam in Ecclesia adversus graviter delinquentes Clericos, pœna Communionis laicæ decreta fuit. Erat igitur laica Communio jus societatis, & communicationis cum cæteris Fidelibus, in rebus tam Sacris, quàm civilibus, more laicorum. Itaque Clerici laica Communionem mulctati extra septa Altaris communicare cum plebe debebant sub una, vel sub duplici specie, juxta consuetudinem Ecclesiarum: atque in hanc Bonæ, & Bellotte sententiam descendunt ut

plurimum eruditi. Sunt qui Communionem peregrinam, de qua eadem Synodus Agathensis *cap. 2.* aliarque Synodi, cum laica Communionem confundunt: sed vulgò Auctores unam ab alia fecernunt, & merito: quatenus laica Communionem plectebatur, ad Ordinis sui Officia redire non poterat, cum esset pœna iis imposita, qui perpetuò deponerentur; qui autem Communionem peregrinam donabantur, gradum suum recipere poterant pœnitentia peracta. Id docet nos *Can. 2.* ejusdem Synodi Agathensis: *Contumaces Clerici, pœnae dignitatis ordo permiserit, ab Episcopis corrigantur: & si quis prioris gradus sine superbia, Communionem fortasse contempserit, aut Ecclesiam frequentare, vel Officium suum implere neglexerint, peregrina eis Communionem tribuatur; ita ut, cum eos pœnitentia correxerit, rescripti in matricula, gradum suum, dignitatemque recipiant.* Quid verò fuerit hæc peregrina Communio, dissident Scriptores. Putant Sirmondus, & Albalpinæus locis citatis, tunc peregrina Communionem Clericis fuisse mulctatos, cùm in eo loco, & statim collocabantur, quo poni solebant Clerici peregrini, qui sine literis commendationis extra propriam Dioccesim peregrinabant: excipi enim benigne consueverant, & scriptibus Ecclesiarum ali; nemo tamen Clericorum eum illis tanquam cum Clericis communicabat. Displicuit tandem hæc opinio Albalpinæo; sed mentem suam in altera editione aperire non potuit morte præventus. Gabriel Henao *lib. de Sacrif. Missæ part. 3. disp. 28.* ait, Communionem peregrinam fuisse, ad quam Clerici admittebantur, quibus in pœnam alienjus peccati peregrinationes sive perpetuæ, sive ad tempus impeditæ erant; quam sententiam non approbat Cælius Bona, cùm nullo fundamento nitatur. Eodem alii, in hoc sitam fuisse Communionem peregrinam, ut, qui ea mulctabatur, inter Clericos inferioris Ordinis communicaret. Sic e. g. Episcopus ea mulctatus non cum Episcopis, sed cum Presbyteris; Presbyter cum

cum Presbyteris, sed cum Diaconis communicare debebat. Arrisit hæc sententia Dupino in sua Bibliotheca Ecclesiastica; & fortasse exteris esset probabilior, si aliquo testimonio probari posset, peregrinos Clericos hoc pacto communicasse. Quidquid sit, certum est ex Concilio Agathensi, Clericorum nomen, hac Communionem pleborum, ab Ecclesie matricula erasum fuisse. His observatis veniam ad Ordinem, quo antiquitus Fideles ad Eucharistiae perceptionem accedebant. Primò Celebrans se ipsum communicabat, deinde Episcopos si qui aderant, vel Presbyteros simul cum eo Missam celebrantes; tum Diaconos, atque Subdiaconos, & Clericos, Monachos, & Diaconissas, Sacras Virgines; novissimè Populum, adjuvantibus Presbyteris, & Diaconis, primùm viros, postea mulieres: constant hæc ex Ordine Romano, & ex Euchologio Græcorum. Quod spectat ad locum, Celebrans in medio Altaris, alii Presbyteri in circuitu, Diaconi retro Altare communicabant; Subdiaconi, & Clerici in limine Sanctuarii,

reliqui extra cancellos: excipe tamen Imperatorem in Ecclesia Græca ex Canone Trulano 69.

Postremum genus Communionis erat illud, quod vetus Ecclesia per eulogias fieri iussit. Nomine eulogiae venit panis, qui consecrationi supererat in particulas dissectus; & in fine Missæ à Sacerdote distribuebatur iis, qui ob aliquod impedimentum non poterant Sacramenti Eucharistici participes fieri: testantur hoc tum Græci, tum Latini Scriptores, Theodorus Balsamon in *Can. 2. Concilii Antiocheni*, Simon Thessalonicensis *lib. de Divino Templo*, Nicolaus Cabasilas in expositione Liturgiæ, Gemma Animæ *lib. 1. cap. 67*. Durandus in *Rational. lib. 4. cap. 53*. Quæ de causa fuerint eulogiae institutæ, agit Cardinalis Bona *lib. 1. cap. 23. §. 12*, qui pariter *lib. 2. cap. 17*. doctissimè, suo more, tractat de variis antiquis Ritibus communicandi etiam infantes, viros, mulieres, deferendi domum Sacramentum Eucharistiae, & alia huiusmodi: unde præfatum Auctorem curiosus lector adire potest.

Pro Ritu Missæ Sollemnis à fine Orationis Dominicæ, usque ad ultimam purificationem Celebrantis.

XXXVI. Rubr. n. 8. pag. 130. *Et dimitte nobis debita nostra, &c.* Dum Celebrans dicit in Oratione Dominica, *Et dimitte nobis*, Diaconus, & Subdiaconus, facta genuflexione Sacramento unico genu retro Celebrantem suis in locis, accedunt ad Altare in cornu Epistolæ, Diaconus quidem à dextera Celebrantis, Subdiaconus verò à dextera Diaconi. Biss. *lit. D. n. 123. §. 39*. Interim quia primus Ceremoniarius assistit libro, secundus Ceremoniarius, & eo deficiente primus Acolythus accedit ad cornu Epistolæ super infimum Altaris gradum; & cum eo pervenerit, unico genu flectit, ut facilius, & commodius surgere possit; Biss. *lit. M. n. 222. §. 1. & lit. A. n. 214*. Bauld. *part. 3. cap. 11.*

art. 8. n. 11. & part. 1. cap. 14. art. 3. n. 21. & postea ibidem stat.

XXXVII. Rubr. n. 8. pag. 130. & Gavant. pag. 131. col. 1. lit. q. *Patenam Diacono, &c.* Subdiaconus verò stans ut supra, porrigit Patenam nondum detectam Diacono; Lehner *part. 3. tit. 3. n. 13*, qui removens eam partem veli, quæ est super Patenam, eam à Subdiacono offerente capit. Castald. *lib. 1. sect. 7. cap. 1. n. 18*. Bauld. *part. 3. supra, & part. 1. cap. 12. art. 1. n. 54*. Tum Diaconus, extensa super Altare Patena purificatorio, ponit eam in dextera Celebrantis, inter pollicem & indicem unitos ex una, & medium digitum præfati Celebrantis ex altera parte, quando iste dixerit *Amen* post Orationem

nem Dominicam, & incipit: *Libera nos quafumus Domine, &c. Cerem. Epif. lib. 1. cap. 9. §. 5. & lib. 2. c. 8. §. 74.* ofculando prius Patenam, deinde manum dexteram Celebrantis: *Cerem. Epif. sup. lib. 1. c. 9. §. 5.* Bauld. *part. 3. sup. & Biffus lit. D. fuprà §. 39.* qui Celebrans poftèa eadèdem Patena fe fignat, & profequitur, ut in Miffa Privata.

XXXVIII. Rubr. n. 8. pag. 130. & Gavant. pag. 131. col. 1. lit. r. *Discooperit, & cooperit, &c.*) Diaconus verò ftans à dexteris ipfius Celebrantis, infervit eidem pro difcooperièdo, & cooperièdo Calice, nempe quando in Oratione *Libera nos, &c.* Celebrans dixerit ultima verba: *Et ab omni perturbatione fecuri:* & dum fupponit ille Patenam Hoftiæ, Diaconus difcooperit Calicem; *Cerem. Epif. lib. 1. cap. 9. fup.* Caftald. *lib. 1. fect. 7. cap. 20. n. 20.* deponendo pallam fuper Corporale, ut aliàs; & poftquàm Hoftiæ divifæ particulam in Calicem immiferit Celebrans, Diaconus Calicem cooperit. *Cerem. Epif. fuprà;* Caftald. *fuprà.* Advertat Diaconus, ne teneat pedem Calicis, dum Celebrans frangit Hoftiam, ut aliqui gratis faciunt. Bauld. *part. 3. fuprà n. 11.* Biff. *fuprà.* Præfatus Diaconus etiàm genufletere debet unico genu cum Celebrante ad adorandum Sacramentum, hoc eft primum poftquàm difcoopererit Calicem, deinde poftquàm cooperuerit; & deinde furgens ftat: Bauld. *part. 3. & part. 1. fuprà n. 55.* Caftald. *fuprà.* nunquam tamen, dum genuflectit, manus fuper Altare ponat, ad differentiam Celebrantis, Biff. *fuprà §. 39.*

XXXIX. Rubr. n. 8. pag. 131. *Subdiaconus reddita Patena, & depofito velo, &c.*) Subdiaconus verò reddit Patenam Diacono, & deponit velum oblongum, quod ab humeris epif. pendebat, & quod accipere debet ambabus manibus fecundus Ceremoniarius, vel primus Acolythus; *Cerem. Epif. lib. 1. cap. 10. §. 6. & lib. 2. cap. 8. §. 75.* qui facta genuflexione utroque genu, ut vult Hip-

pol. à Portu *part. 2. de Miffa Sollem. tit. 14. Rubr. 8. in adnot. n. 10.* vel etiam utroque genu, defert illud ambabus manibus ad candelentiam, ibique plicatum fuper eam ponit tum Subdiaconus ibidem, nempe ad dextram Diaconi genuflectit; Bauldry *part. 3. fuprà.* & redit ad fuum plani medium retro quàm Celebrantem per gradus anteriores Altaris, ibique ftat facie ad Altare verfa, *Cerem. Epif. lib. 1. cap. 11. §. 6. & lib. 2. cap. 8. §. 77.* Caftald. *lib. 1. fect. 7. cap. 1. n. 18.*

XI. Rubr. n. 8. pag. 131. *Et cum dicitur Pax Domini, &c.*) Cùm Celebrans dicit *Pax Domini*, Subdiaconus genuflectit in loco fuo fuper infimum gradum in medio ubi erit, & accedit ad finiftram Celebrantis, & ibi ftat ac pervenit ad ejufdem finiftram, genuflectit iterum apud Altare, eodem tempore quo poft coopertum Calicem, tam Celebrans quàm Diaconus fuis in locis genuflectunt. Caftald. *lib. 1. fuprà n. 19.* Bauld. *part. 3. fuprà n. 12.* & Benven. *§. Cum Celebrans: iterum primus Ceremoniarius accedit iuxta bilitum ad cornu laterale Evangelii, genuflectens utroque genu.* A Portu *fuprà n. 10.*

XLI. Rubr. n. 8. pag. 131. & Gavant. *ibid. col. 1. lit. f. Dicunt Agnus Dei, &c.*) Tam Celebrans, & Miniftri inclinati fimul in oratione modica, junctis manibus ante pectus, dicunt fimul, *Agnus Dei, &c.* fubfiftente voce: Caftald. *lib. 1. fect. 7. fuprà;* & dum dicunt prima vice *Miferere nobis*, diftingunt manus, finiftram infra pectus ponunt, & altera percutiunt pectus, eamque pariter percuti adnotam tenent, ufquedum percutiunt pectus fecunda, & tertia vice ad alia verba *Miferere nobis, & Dona nobis Pacem.* Biff. *lib. 1. c. n. 197. §. 50.* & Benvenuti *fuprà tit. 10.* Idem facit Celebrans, qui tamen, dum ibi percutit pectus, finiftram ponit fuper Corporale de more. Gavant. Biff. *tit. 10. c. 10.* Bauld. *part. 3. fuprà.*

Primus pariter Ceremoniarius, & reliqui Miniftri inferiores, inclinati circa Altare, ut

dicta circumstantia percipiunt sibi pectus. Bauldry, Bissus, & Benvenuti *suprà*. Ex qua consuetudine, qui sunt in Choro, illud etiam eodem modo dicunt, inclinati versùs Altare inclinatione mediocri. Observandum hic est, Rone multos etiam Cardinales in Cappella Pontificia, dum Celebrans tria producit signa Crucis cum particula Hostie, dicens *Pax Domini. &c.* signare in fronte, ore, & pectore, sicuti facere solent, qui assistunt Missæ Privatae in principio Evangelii: verum hoc fit ex particulari devotione, nec ad Ritum Ecclesiasticum pertinet; ut expressè tradit Nicolaus de Bralio *suprà* n. 2.

Subdiaconus dicto *Agnus Dei*, & facta ibi ad Altare genuflexione unico genu Sacramento, redit retro Celebrantem, non descendens in suum locum in plano, sed stans in secundo gradu Altaris (ubi Diaconus stare debet, quando est retro Celebrantem) ut commo- deus ab ipso Diacono pacem recipere valeat, Bissus *suprà* §. 51. Nicolaus de Bralio *suprà* n. 3. Interim primus Ceremoniaris accedet ad librum, facta priùs genuflexione. A Por- tu *suprà* n. 15.

XLII. Rubr. n. 8. pag. 131. *Diaconus verò à dexteris genuflexus expectat pacem.*) Diaconus autem statim genuflexit utroque genu in sup- pedaneo à dexteris Celebrantis, & sic remanet per totam primam Orationem, *Domine Jesu Christe qui dixisti. &c.* quam de more dicit Celebrans submissa voce. Bissus, Nico- laus de Bralio, Benvenuti *suprà* §. *Dicto, &c.*

Facta supradicta Oratione *Domine Jesu, &c.* vel circa hanc ejusdem, ut simul cum Cele- brante osculari possit Altare, sese erigit; & manibus ante pectus junctis, non autem super Altare positis, illud osculatur, sed extra Cor- porale, dum Celebrans illud osculatur in me- dio, positis manibus super Corporale. Bralio, Benvenuti, Bissus *lit. D. n. 123. §. 41.*

XLIII. Rubr. n. 8. pag. 131. & Gavanti. *ibid. col. 1. lit. t. Et à Celebrante complexus, accipit pacem.*) His peractis Celebrans dat pa- cem Diacono; sed antequàm ei pacem offe-

rat, non debet Sacramento genuflexere, nec id iterum facere, quando oblata pace, ad Sacra- mentum se convertit; quia Rubricæ, & Aucto- res præscribunt genuflexionem solam, quan- do Celebrans accedit, aut recedit à medio Al- taris, in quo est Sanctissimum Sacramentum expositum; nec ullus de tali genuflexione faci- enda mentionem facit. Lohner *part. 2. tit. 24. de Ritu Sollem. n. 2.* Celebrans igitur ter- minata dicta prima Oratione, & osculato Al- tari, Diaconum amplectitur, ita ut brachia bina super humeros ejus ponat; Arnaudus *part. 2. tit. 10. n. 26.* Lohner *part. 2. suprà n. 1.* aut saltem manus suas quasi super humeros Diaconi deponat. Bauld. *part. 3. cap. 11. art. 8. n. 13.* Benven. *suprà*, à Portu *suprà* n. 18. Si tamen alieubi viget consuetudo, ut qui dat pa- cem, solùm manum dexteram super sinistram humerum accipientis, sinistram verò sub axil- lis ponat, poterit & illa retineri. Lohner *part. 2. suprà n. 1.* à Portu *suprà* Porro Diaconus supponit brachia sua sub brachiis Celebrantis, eique caput inclinat ante, & post amplexum, acceptamque pacem. Bissus *lit. D. n. 123. §. 41.* Bauld. *part. 3. cap. 11. art. 8. n. 13.*

XLIV. Rubr. n. 8. pag. 131. & Gavanti. *ibid. col. 1. lit. u. Sinistris genis*) Et appropin- quat sinistram genam sinistrae genæ Celebran- tis, ita ut genæ leviter se tangant; De Bralio *suprà*, Christiani *señ. 1. cap. 11. n. 14.* interim Celebrans dat pacem dicens, *Pax tecum;* cui Diaconus responderet, *Et cum Spiritu tuo.* Non desunt tamen, qui præscribunt, in prædicto casu sinistras genas, quas sibi invicem ad- moveant, offerens, & accipiens pacem, ap- proximandas esse sine contactu. Ceremonia- le Monasticum *lib. 2. cap. 5. n. 14.* quo factò, & dictò, Celebrans ad librum conversus, pro- sequitur alias Orationes, ut in Missa Privata. Diaconus autem accepta pace, & facta genu- flexione in eodem suppedaneo, in quo pacem recepit, vertit se ad Subdiaconum per latus suum sinistrum, advertens ne tergavertat Sa- cramento; Bauldry *part. 3. suprà n. 14 & part. 1. cap. 12. art. 1. n. 57.* cui tunc Diaco-

nus non se inclinât: quia qui pacem defert, quicumque sit, nulli quantumvis supremo Principi (etiam si esset Imperator, vel Rex) reverentiam facit; antequam eipacem det, sed solum post datam pacem. Ceremoniale Episcop. lib. 1. cap. 24 §. 5. & Gavantus lit. y. & alii Rubricistæ communiter. Subdiaconus tamen Diacono se inclinât, quia qui pacem accipit, pro qualitate personæ, plus vel minus inclinât se, antequam accipiat pacem. Gavant. *suprà*, Bauld. *part. 3. suprâ*, Bralion *suprà* n. 4. & alii communiter. Itaque Diaconus superimponens brachia sua brachiis Subdiaconi, dicit, *Pax tecum*: à Portu *suprà* n. 22. Bauld. *part. 1. c. 12. art. 1. n. 57*. Subdiaconus verò, sinistram suam genam sinistrae Diaconi jungens brachia sua brachiis Diaconi supponit, respondetque, *Et cum spiritu tuo*. Bauldry *part. 1. cap. 13. art. 1. n. 35*. Turrinus *part. 1. sect. 3. cap. 2. §. Subdiaconus*, Bralion *suprà* num. 4. Tandem mutuò dicti Ministri se inclinant, quia in fine post datam pacem, tam deferens illam, quam recipiens, pro personarum qualitate se inclinare debent. Cerem. Episc. lib. 1. cap. 24 §. 5. Si autem recipiens pacem sit major dante illam, puta Canonicus Cathedralis, respectu Beneficiati; tunc aut parùm, aut nihil inclinatur. Turrinus *suprà*. Observandum itaque est hic, quòd quotiescunque datur, & recipitur pax, ea omnia servari debent, quæ diximus de Diacono, & Subdiacono, scilicet, ut dans pacem, nullatenus ante dictam pacem caput inclinet; sed bene qui eam recipit, (dammodò accipiens non sit major, ut mox cum Turrino est adnotatum) deinde quòd dans pacem superimponat brachia sua brachiis, seu ambas manus suas scapulis recipientis; nisi tamen recipiens dignior esset, quàm dans, quia tunc dans pacem supponit brachia sua recipienti illam, Bauldry *part. 1. cap. 13. art. 1. num. 36*, & à Portu *suprà* n. 22. Demum mutuò se inclinent inclinatione unicuique debita proportionaliter, hoc est

plus, vel minus secundum qualitates personarum. Cerem. Episc. Gavantus, Bralion, Arnaud. Christiani *suprà*, & alii communiter. XLV. Rubr. n. 8. pag. 131. & Gavantus *ibid.*, col. 2. lit. x. *Subdiaconus accepta pax à Diacono, &c.* Subdiaconus post sumptam pacem à Diacono, genuflectit cum Ceremoniario, vel alio comite, qui à sinistris Subdiaconi incedere debet eodem modo, quo ipsum Subdiaconum comitatur ad ante, ut post cantatam Epistolam. A Portu *suprà* n. 24. Deinde surgent ambo; & Subdiaconus habens, ut dixi, comitem à sinistris, pacem defert in Chorum, quem in medio salutatur à utraque parte. (prohibetur enim salutatio determinatæ personæ, cui danda est pax, sed non salutatio Chori, quæ profectò non est commutanda; Bissus *lit. S. n. 196. §. 20.*) & ad dignitorem de Choro accedit; cui tunc sine ulla reverentia propter venerationem pacis, osculum eo modo, quo *suprà* adnotavimus Ceremoniale Episc. *suprà* §. 2. Castald. *lib. 2. sect. 2. cap. 3. n. 1.* qua data debitam eireverentiam facit: & tunc ille dignior præbet pacem sequenti sui ordinis à parte sui Chori, & sic alteri successivè usque ad ultimum sui Chori. Cerem. Episc. *suprà* §. 6. Gavant. Castald. *sup.* & alii. Interim Subdiaconus transit ad alteram partem Chori: sed observet, quòd dum transit ex una parte Chori ad alteram pro danda pace, Altari genuflectere debet cum suo comite in medio, ut in eo genu: & si transeat ante proprium Episcopum, similiter genuflectet; nisi tamen Subdiaconus esset Canonicus Ecclesiæ Cathedralis, quia tunc tantùm profundè se inclinare debet: si verò transeat ante aliquem Prelatum, illum salutatur sola capitis inclinatione. Bissus *lit. S. num. 196. §. 21.* Sciamus etiam Subdiaconus transierit ad aliam Chori partem, digniori stanti in primo loco, pacem pari disciplina, ut prius, defert, & hic dignior tradit suo viciniore, & viciniore alteri, & sic deinceps usque ad ultimum. *removet*

remoniae Episc. Gavantus, & Castaldus
supra.

Hinc habetur, quod Subdiaconus defert
pacem tantum duobus, nempe digniori ex
utraque parte Chori. Ubi tamen sunt di-
stinctae praebendae, & plures ordines Cleri-
corum, datur semper pax à Subdiacono ab
utraque parte Chori, primo, & digniori
cujusque Ordinis, v. g. si in Cathedralibus,
aut Collegiatis Ecclesiis sint distincti ordi-
nes, & praebendae, datur primò Digni-
tatis, deinde primo Canonico Presby-
tero, & postea primo Canonico Diacono,
deinde primo Canonico Subdiacono,
& post aliis per ordinem; & semper qui prius
accepit, postea dat subsequenti ejusdem or-
dinis. Cerem. Episc. supra §. 6. Bissus lit. S.
n. 196. §. 21. Gavantus, Arnaudus, Chri-
stiani, Castaldus supra; Bauldry part. 3. su-
pra n. 17. à Portu supra n. 25.

Si sit etiam aliqua notabilis distantia inter
Clericos ejusdem ordinis, Subdiaconus eam
etiam dabit primo, qui est remotus ab aliis
sui Ordinis; ne ipsi Clerici cogantur discer-
tere ad recipiendam, & dandam pacem.
Bauldry part. 3. supra n. 18.

Si adsit Episcopus, qui non habeat Pres-
byterum assistentem, convenit ut Diaconus
pacem à Celebrante acceptam, statim Episcopo
deferat; & postea eam dabit Subdiacono,
& hic Clero, & aliis, ut supra, Baul-
dry supra.

Si adsit aliquis supremus Princeps laicus,
vel Prorex, aut Gubernator Provinciae, vel
Magistratus, modò sit ex majoribus, & per-
petuis, ab ipso Subdiacono eis communica-
tur pax cum osculo, eodem prorsus modo.
quo communicanda est omnibus de Clero;
quò & eis defertur eodem ordine, quo fue-
runt incensati; ita ut si fuerint incensati an-
te Clerum, ante illum etiam pacem recipiant;
Bralion supra cap. 8. n. 9. idque totum sa-
tis aperte colligi potest ex Ceremoniali E-

pisc. lib. 1. cap. 23. de ordine thurificandi §.
30. & cap. 24. §. 3. & ex praxi Capellae
Papae; & ut legi potest in Ceremoniali
Romano Marcelli Corcyrensis lib. 2. Hic
mentio facienda est de Decreto, quod ha-
betur in nostro Indice sub n. 81. in quo
statuitur, quòd Diaconus, & Subdiaconus ac-
cipiunt pacem ab Episcopo celebrante, sta-
tim post Diaconos assistentes.

XLVI. Gavant, pag. 131. col. 2. lit. y
Laicis verò datur per instrumentum, &c.) Si
aliis laicis nobilioribus, vel Magistratibus
minoribus danda sit pax, defertur pax
cum instrumento pacis, seu tabella argen-
tea, aut ex pretiosa aliqua materia confecta,
in qua sit imago Crucifixi, & non per Pa-
tenam vice tabellae, quia prohibetur à S.
Pio V. neque per osculum; Bissus lit. I. n.
183. §. 2. Bauldry part. 3. supra n. 19. Bra-
lion supra n. 10. & tunc, dura dicitur *Agnus
Dei*, Ceremoniarius, aut unus Acolythus, acci-
pit de credentia cum velo coloris convenien-
tis (quod ejus manubrio appenditur) instru-
mentum; & dum Diaconus genuflexus expectat
pacem, ipse pariter genuflexus post illum jux-
ta Altare cum ipso Diacono, quando tempus
est, surgit. Accepta autem pace à Cele-
brante, Diaconus, facta genuflexione, il-
lam prius dat Subdiacono, ut supra dictum
est; & post datam pacem ipsi Subdiacono,
Ceremoniarius, vel Acolythus offert Diacono
instrumentum, quod osculatur (quia tale
instrumentum pacis osculandum est vel à
Celebrante, vel ab eo, qui immediatè, ut
est Diaconus, ab eodem Celebrante pacem
accepit; quam secundam sententiam tenent
Bauldry, & à Portu) dicens *Pax tecum;*
& Ceremoniarius, seu Acolythus respon-
det, *Et cum spiritu tuo.* De Bralion supra
num. 10. Bauldry part. 3. supra num. 19.
Bissus lit. S. num. 196. & lit. I. num. 183.
§. 2. Deinde Ceremoniarius, seu Acolythus
à sinistris Subdiaconi incedens, defert se-
cum dictum instrumentum; ut illud suo

tempore eidem Subdiacono tradat, scilicet quando Subdiaconus illud daturus est osculandum laicis, statim accipit: Bauldry part. 1. cap. 13. art. 1. n. 37. (& post quodlibet osculum, si pluribus insignibus viris exhibeatur prædictum instrumentum, ipse velo, quod, ut supra adnotavimus, manubrio erit appensum, leviter extergit, reverentiz causa, ubi deosculatio facta est; Bralion *suprà*, Lohner part. 2. tit. 24. de Rit. sollemni, n. 4.) qui accedens ad supradictos viros nullam faciens reverentiam, nisi post deosculationem, dicit *Pax tecum*, & illi respondet, *Et cum spiritu tuo*. Bralion, Lohner, à Portu de Missâ Sollemni Rubr. §. n. 27. Bauldry *suprà*: & notandum, quod illi, qui accipiunt pacem per instrumentum, non debent stare, ut omnino stare debent illi, qui per osculum pacem accipiunt, ut supra dictum est, sed manent genuflexi. Turrinus part. 1. sect. 3. cap. 2. §. Si pax laicis.

XLVII. Gavant. pag. 131. col. 2. ead. lit. y *Ordo verò dandi pacem, &c.* Hic declarat Gavantus, quod ordo dandi pacem est idem, qui servatus est in incensatione: unde etiam in danda pace personis laicis, idem ordo servandus est, quo fuerunt à Diacono incensati; sed pax laicis datur singulis per instrumentum, ad differentiam pacis datæ per osculum, quæ datur primo solum cujuscunque Ordinis: Diaconus tamen non debet unquam offerre pacem laicis, neque Domino loci; ut notat Gavantus ex Decreto S. R. C. dato in nostro Indice sub n. 145.

Diaconus data pace Subdiacono, statim transit ad sinistram Celebrantis, seu ad librum, incedens per secundum gradum, & non genuflectens in medio, ut malè faciunt multi; sed in accessu ad Altare, seu ad sinistram Celebrantis genuflectit unico genu, & statim surgens, ibi eidem assistit; & cum Celebrans dicit, *Domine non sum dignus*, Diaconus profundè se inclinat; & manu sinistra infra pe-

ctus posita, percutit dextera pectus Celebrantis se communicat, ad utramque speciem profundè se inclinat vertit in stare manibus junctis; tempore vertendi in medio stat erectus. Bauldry part. 3. tit. 2. §. 2. n. 21. Lohner part. 3. tit. 2. §. 2. n. 2.

Subdiaconus data pace, ut supra, & iterum facta reverentia utrique parti Celebrantis suo comite, redit ad Altare; & statim in medio super infimum Altaris gradum genuflectione unico genu cum suo comite, surgit unà cum ipso, & statim dat pacem eadem Ministro comiti, qui illam distribuit (in ista genuflectione unico genu Altari, & statim to Choro ab utraque parte) primo Ministro, qui primus dabit eam subsequenti, hinc inde, & sic successivè: tum transit ad alteram partem cum reverentia debitis, ut supra, pacem pari disciplina dat etiam primo Ministro alterius partis Clericorum, ut supra, qui eam subsequenti tribuit. Bissus *loc. cit.* 196. §. 13 Bauldry part. 3. *suprà* n. 22. Notandum, quod si pacem acceperit à Subdiacono, Ceremoniaris post datam pacem à colytha (qui eam distribuet aliis Clericis, ut mox diximus) recipit se ad cornu Epistolæ. Lohner part. 3. tit. 4. n. 12.

Subdiaconus data pace suo comiti, dicit ad Altare, se conferens ad dexteram Celebrantis; ubi facta genuflectio unico genu Sacramento, surgit, inclinat se, cum Celebrans dicit *Domine non sum dignus*; ita manu sinistra infra pectus posita, percutit pectus dextera, ut Diaconus, & facit id, quod diximus supra de Diacono, & etiam genuflectit ante utramque Communionem cum Celebrante.

XLVIII. Rubr. n. 8. pag. 131. *Soldanus, quando opus est, Calicem discooperit*. Hic ad dexteram Celebrantis, quando opus est, Subdiaconus Calicem discooperit, hinc dum Celebrans incipit, *Quid retribuam Domino, &c.* Deponendo pallam super Corporale de more. Bissus *suprà*; Bauldry part. 3. *suprà* n. 22.

Dum Celebrans Sacrum Sanguinem sumit, vel etiam citius, primus Acolythus de credentia maturè deservit ampullas aquæ, & vini, & accedit ad latus Epistolæ; & quando opus est, eas successivè porrigit Subdiacono sine osculis: Subdiaconus verò infundit vinum in Calicem manu dextera ad matrem Celebrantis pro ejus purificatione, cum reverentia prævia, & osculis ampullæ tantam, porrigit ipso Celebrante Calicem super Altare, non extrâ. In fuso vino pro purificatione, Subdiaconus infundit vinum pro ablutione manu dextera super pollicem & indices Celebrantis; eoque infuso, & reddita ampulla vini Acolytho, eadem manu dextera accipiens ampullam aquæ, infundit eandem aquam super eosdem digitos, eo modo, quo facit in administratione vini (prædicta autem oscula in Missis Defunctorum omittuntur, ut dicemus suo loco) eandem reddit etiam ampullam aquæ eidem Acolytho, qui utramque acceptam reportat ad credentiam sine genuflexione, sed cum consueta inclinatione. Bauldry *part. 1. supra*, & à Portu *sic. 10. de Miss. Sollemni. num. 30.*

XLIX. Gavant. pag. 132. col. 2. lit. a Si non redierit Subdiaconus, suppleat Acolythus, &c. Quod si Subdiaconus adhuc sit impeditus in distribuenda pace, ita ut nondum redierit ad Altare pro ministrandis ampullis Celebranti (licet melius esset, quod in meditatione SS. Sacramenti, sumpta Hostia, ipse Celebrans remaneret, donec rediret Subdiaconus ad discooperiendum Calicem; Brailion *supra n. 13. Bauldry part. 3. supra n. 23.*) quis debeat interim loco Subdiaconi inservi-

re, in dubiis vertitur à Rubricistis. Gavantus hoc loco vult, hunc defectum Subdiaconi supplendum esse ab aliquo Acolytho; Bauldry verò *part. 3. supra num. 23.* & Brailion *supra n. 13.* volunt id esse præstandum à Diacono; & dicunt in hoc casu, Diaconum, postquam Celebrans sumperit Sacram Hostiam, debere, facta genuflexione in loco, in quo est à sinistris Celebrantis, accedere ad ejus dexteram; sed dum hæc agit Diaconus, Ceremoniarius libro assistit loco illius; Brailion *supra*; & iterum facta genuflexione unico genu Sacramento, inservire ad discooperiendum Calicem, quando opus est, & ministrare ampullas; & addunt, tunc Diaconum debere recedere, & recipere se ad librum, facta genuflexione in accessu, & recessu, quando Subdiaconus ad Altare redierit, ad quem spectabit in reliquis inservire modo jam dicto: unde videtur liberum esse cuicumque amplecti Gavanti, vel Bauldry, & Nicolai de Brailion placitum, cum præfati Auctores nullam de hoc Ritu reddant rationem. Mihi tamen congruentior videtur opinio Bauldry, & Nicolai de Brailion, hoc est, quod Diaconus in supradicto casu transeat ad dexteram Celebrantis: tum quia id colligi potest ex Ceremon. Episc. *lib. 1. cap. 10. de officio Subdiaconi §. 6.* tum quia non videtur conveniens, quod Acolythus ministret ampullas Celebranti in Missis Sollemni, cum hoc spectet ad Ministros Sacros: & quamvis tot frequentes accessus, & recessus Diaconi ex una parte ad aliam videantur importuni, ut rectè docet Biffus *lit. S. num. 196. §. 25.* tamen in hoc casu videntur tolerandi.

Pro Ritu Missæ Sollemnis, & Pontificalis, servando in danda pace, & distribuenda Communione Cleri, & aliorum Fidelium.

L. Rubr. n. 9. pag. 132. In Missa Pontificali, Assistens accipit, & deservit pacem, &c.) Gavanti. Rubr. Miss.

Quando in Missa Sollemni, præsertim Pontificali, adest Presbyter assistens cum pluviali, dicto

Zz

dicto

dicto *Agnus Dei*, accedit ad dexteram Celebrantis (Diaconus verò ad librum) & ibi eodem Ritu, quo Diaconus, ab eo scilicet Celebrante recipit pacem, & eam ipsemet distribuit, ut Subdiaconus, qui tunc accedit ad eandem dexteram, & assistit Celebranti, ut supra dictum est; & regulariter, juxta sententiam Gavanti, quicquid Crassum, dat illam prius Diacono, qui paululum se retrahit ab Altari, ut illum recipiat; & immediate post, illam dat Subdiacono. Id inquam regulariter observator, præsertim si Diaconus sit Canonicus Ecclesie Cathedralis, & non sit in Choro. Iiquis Prælati, cui secundum consuetudinem, pax sit prius deferenda; in quo casu Assistens, illam etiam distribuet in Choro, antequam det ipsi Diacono, cui illam dabit reversus ad Altare; & tunc, qui illum comitatus est, eam recipiat à Subdiacono, postquam illam ipse receperit à Diacono. Hæc omnia docet de Bralio *supra n. 8.* verum Castaldus *lib. 1. sect. 7. cap. 11. n. 7.*

vult in prædicto casu pacem accipi immo etiam à Diacono, & dari per eum Subdiacono, qui porat illam prius ad Cherum, & tunc modo dat Cappellano assistenti ad Altare, in Ceremoniario; cui sententia adhibenda Ceremoniale Fratrum Minorum *Obiter part. 2. cap. 12.* in quo tamen adnotatur hoc verum esse, dummodo Cappellanus assistat Generali; quia si assistit Generali, tunc ipsemet Assistens accipit immediate pacem à Celebrante.

Adnotare debemus, quòd in nova Gavanti editione *post Rubricam n. 9. in fine tit. n. 132. col. 1.* addita sunt sequentia verba: *in eo presente Subdiaconus dabit pacem Diacono post datam pacem in Choro. Congreg. lit. 17 Jun. 1606. & 15 Martii 1608.* quæ tamen verba reddunt sensum confusum, & non propria Gavanti verba, quia non repetuntur in antiquis ejusdem editionibus: unde alio sunt addita.

Ritus ministrandi Eucharistiam intra Missam Sollemnem

LI. Rubr. n. 9. pag. 132. & Gavant. *ibid. col. 1. lit. c. Si in Missa Sollemni fiat Communio, &c.* Quando in Missa Sollemni facienda est Communio, postquam Celebrans sumperit Sanguinem, & antequam in Calice ponatur vinum pro purificatione, cooperit Calicem palla, illumque retrahit aliquantulum versus cornu Evangelii, ut tamen semper sit super Corporale, & lapidem Sacrum. Bralio *supra cap. 9. n. 2.* Diaconus verò, si ad sinistram pro libro assistat, transit ad dexteram; Subdiaconus autem, si pacem dedit in Choro, & sit ad eandem dexteram, transit ad sinistram, facta tamen ab utroque in accessu, & recessu genuflexione unico genu Altari. Advertat autem Subdiaconus; dum est in via, ut gradum superiorem cedat Diacono. Bissus *lit. S. §. 24.* idèò in accessu ad cornu Evangelii, seu ad sinistram, transeat per planum; Bauldry *part. 3. supra art. 10. n. 1.*

& Diaconus per secundum gradum; quicquid ad dexteram Celebrantis pervenerit, facta ibidem genuflexione, ut supra, Pyxidem Particularum, si in Missa sint consecrata, collocat in medio Altaris, ubi ponatur Calix; qua posita eam discooperit, & iterum genuflectit. Bauldry *supra, Bralio supra num. 3.*

LII. Gavant. pag. 132. col. 1. eod. tit. *Quòd si ea extrahenda sit de Tabernaculo, &c.* Si verò Pyxis extrahenda sit de Tabernaculo, tunc Celebrans, ut relinquat locum medium Diacono, recedit cum Subdiacono versus cornu Evangelii, & ibi ambo utroque genu super suppedaneum prope Altare genuflectunt. Bissus *lit. C. supra §. 52.* sicut etiam alii Ministri, qui sunt circa Altare, genuflectunt, quod & faciunt omnes communicandi. Bauldry *supra; de Bralio supra n. 4.* Canonici verò, & Clerus, si non sunt communicandi

nicardi, non debent genuflectere, sed stare debent. Ceremoniale Episc. lib. 2. cap. 29. § 3. Diaconus autem (ablata prius per eum tabella Secretarum, & tradita alicui Acolycho, qui eam deponit super credentiam, vel in alio loco decenti) aperit Tabernaculum, ac mox unico genu genuflectit, & statim surgit, ac Pyxidem à Tabernaculo extrahit, quam ponit in medio Altaris super Corporale: deinde illam aperit, cujus operculum super Altare ponit, & postea iterum unico genu Sacramento adorat, & surgens recedit à medio: ac mox Celebrans cum Subdiacono surgit, & redit ad medium Altaris; Subdiaconus verò stat à sinistris illius super hypodaeum, & Diaconus descendit in pinnam (sed advertat, ne terga vertat Sacramento) versus cornu Epistolæ; & ibi non genuflexus, sed stans inclinatus versus Celebrantem aliquantulum tantum; Ceremoniale Episc. lib. 2. cap. 39. §. 1. & Bralio supra (eò quod forte ad verba, *Et tibi Pater, & te Pater*, debeat profundè inclinare) manibus junctis dicit *Confiteor* alta voce, seu cantat; Cerem. Episc. supra; si sit Communio generalis, vel consuetudo. Bissus supra, Bauldry part. 3. sup. art. 10. num. 3.

LIII. Gavant, pag. 132. col. 1. ead. lit. c. Qui dicit *Confiteor*, &c.) Finita Confessione, Celebrans, qui stabat facie ad Altare conversus, genuflectit unico genu Sacramento; postea conversus non penitus ad Diaconum, sed paululum ad communicandos versus cornu Evangelii, ne terga Sacramento vertat; Bissus lit. 5. supra §. 53. de Bralio supra n. 6. dicit *Miserere vestri, &c. Indulgentiam, &c.* eodem modo, quo faciendæ est Communio in Missa Privata, &c. ut supra exposuimus, dextera producit signum Crucis, cui Diaconus, adhuc inclinatus, respondet *Amen*, Bissus supra. &c. Verùm si Diaconus cantet *Confiteor*, tunc Celebrans retrahet se à cornu Evangelii, versa facie ad cornu Epistolæ, & Subdiaconus stabit post ipsam Celebrantem, dum Diaconus cantat

Confiteor; quo cantato, Celebrans dat voce intelligibili absolutionem, ut supra; qua finita, statim mutat locum; Cerem. Episc. lib. 2. cap. 29. §. 3. videlicet Celebrans cum Subdiacono vertit se cum debitis genuflexionibus ad Altare, & reliqua facit ut supra.

Dum dicitur à Diacono, vel cantatur *Confiteor*, duo Acolythi, extendunt tobaleam, sive mappam, quam hinc inde à lateribus quasi jacentem sustinent, ante Celebrantem genuflexi, ambabus manibus per quatuor angulos, donec peracta sit Communio Clericorum, & non aliorum; quia laici, ut diximus etiam supra, Communionem ad cancellos accipere debent, super quos debet extendi linteum, Bauldry part. 3. supra num. 5.

Si Diaconus, & Subdiaconus Communionem accepturi sunt, ille facta genuflexione post datam absolutionem, accedit ad partem Epistolæ, ubi genuflexus super secundum gradum Altaris, expectat Communionem; Subdiaconus verò ante Confessionem accedit ad partem Evangelii, ubi etiam genuflexus supra gradum Altaris, viciniorem superiori, in medio expectat, Bauldry part. 3. supra n. 5. de Bralio supra num. 7.

Post hæc Celebrans accepta Pyxide cum genuflexione solita, clara, & integra voce profert verba, *Eccce agnus Dei, &c. & ter, Domine non sum dignus, &c.* (ad quæ non necesse est ut aliquis pectus suam percutiat) deinde prius præbet Communionem Diacono, tum Subdiacono genuflexis ante, & supra dictum linteum, Bauldry part. 3. supra n. 6. & post sumptam Communionem, supradicti Sacri Ministri descendunt gradus Altaris, & faciunt genuflexionem Sacramento, & pergunt ad Credentiam, ubi se purificant ex Calice ad id præparato, & cum manutergio ibidem posito os tergant.

LIV. Gavant, pag. 132. col. 2. ead. lit. c. Dum alios Celebrans communicat, &c.) Facta autem

autem sua purificatione, iterum Diaconus, & Subdiaconus accedunt ad Altare per planum, ubi faciunt genuflexionem Sacramento unico genu: tum ascendunt gradus Altaris, Diaconus quidem in cornu Epistolæ pro ministranda purificatione, Bislus *lit. M. n. 150. §. 6.* cum aliquo Calice illis, qui communicaverunt, loquendo tamen de Clericis, qui Clerici Calicem nuda manu non debent tangere, sed mappa cooperta; Bralio *suprà num. 12.* imò melius purificant se ex alio vase, in quo sit vinum aqua mixtum, vel juxta Ceremoniale Episcop. solum vinum, sicut etiam docet de Bralio *sup. num. 11.* Præterea magis debet, ut etiam Clericis hujusmodi purificationem ministraretur ab aliquo Acolyto, & etiam possunt Clerici purificationem sibi sumere in cornu Epistolæ ad credentiam; & tunc accepta Communionem recedant per latus Epistolæ ad eandem credentiam, ut ibi purificationem accipiant; semper autem exeant à Communionem per latus Epistolæ cum debita genuflexione. Bislus *lit. D. num. 123. §. 43.* Bauldry *part. 3. supr. num. 10.* Subdiaconus autem stet ad dexteram Celebrantis. Bislus *lit. M. supr.* si Diaconus ministrat purificationem, ut *suprà*; si verò ministratur ab aliquo Acolyto, tunc Diaconus stabit ad dexteram Celebrantis manibus junctis, & Subdiaconus ad sinistram, pariter manibus junctis; vel etiam Diaconus Patenam sub mento communicandorum tenere poterit: experientia enim necessitatem hujusmodi Ritus evidenter probat, præsertim quando magnus est numerus communicandorum. Bauldry *part. 3. supr.* Sed in hoc recepta loci consuetudo est attendenda.

Si verò Diaconus, & Subdiaconus non accipiant Communionem, quia videlicet sunt Sacerdotes, & Missam celebraverunt, vel celebrare volunt, aut alia de causa; tunc data absolutione à Celebrante, statim hinc inde assistunt ad latera ipsius; ubi conversi ad SS. Sacramentum illi profunde

se inclinant, dum Celebrans dicit *Domine non sum dignus.* Decet tamen, ut semper Dominicus saltem, & Festis diebus, dicitur Ministris Sacri communent, nisi sint Succedentes, Ceremonia' e Episc. *lib. 2. cap. 31. & Concilio Tridentino sess. 23. cap. 13.* non ex Bauldry *part. 3. supr. num. 11.* & aliis. Interim à Choro cantatur Antiphona quæ dicitur Communionem; nam cum talis Antiphona cantetur in signum gratiarum actionis, & lætitiæ de suscepta Communionem, ut tradit etiam Christiani *sect. 1. cap. 11. & 28. lit. i. de mysticis expositionibus;* non debet cantari nisi immediate post susceptionem Celebrante Sacratissimum Sanguinem. A *lit. tu supr. Rubr. 9. in adnot. num. 3.* Bralio *suprà num. 15.* De antiquo Ritu canendi prædictam Antiphonam agit Card. Bona *lit. 2. cap. 17.* & nos quoque mentionem fecimus *suprà*, agentes de Communionem sacramento Missis Defunctorum, sed *lit. 10. n. 27.*

Post Sacros Ministros, Celebrans præbet Sacram Communionem aliis Clericis (qui accedunt ad Altare cum debitis genuflexionibus) etiam Acolythi, sibi ipsi si tamen presentibus; Cerem. Cler. Reg. S. Pauli *lit. 2. cap. 17.* si alii non sint, qui illud teneant, si autem communicandi sunt Acolythi Existentes, substituunt sibi alios, donec Communionem acciperint; vel Ceremoniam curet, ut alii substituantur. Gavantus *lit. c. §. Qui verò gestant intorticia, & Bauldry part. 3. supr. num. 6.*

LV. Gavant. p. g. 132. col. 2. eadem *lit. c. Sacerdotes cum stola de collo pendente communicant.* Si qui Prælati inferiores Episcopo, Sacerdotali tamen charactere insigniti, sint communicandi, aut alii etiam Sacerdotes; accedunt post Ministros Sacros cum habitu tamen Choralis, & stola de collo pendente (ita ex Concilio Bracarense advertit Gavantus *hic*) eisque Diaconus in cornu Epistolæ stans, præbebit purificationem in aliquo Calice, sicuti & alius de Clero præbebit, ut *suprà* diximus, præ-

secationem in aliquo Calice, si sint in Sa-
cris. Bauldry num. 7.

Bisus & Bauldry locis infra citandis, as-
serunt, quod si Prælati insignes sint com-
municantur in Missa Sollemni, communicent
ante Ministros Sacros; & si esset Cardinalis
& R. E. sive Diaconus, sive Presbyter, vel
etiam Episcopus consecutus, qui rationabi-
li de causa propter infirmam valetudi-
nem sic communicandus, hoc modo ad Commu-
nionem procedit, videlicet: procedunt
Mazzeri s; & Ceremoniarius, sequitur
Cardinalis, vel Episcopus, & postea Di-
gniores de Choro in suo habitu Choralis bi-
ni simul procedentes, ultimò sequitur ex
sua familia dignior; Cardinalis verò, vel
Episcopus ob reverentiam Sacramenti cau-
dam sibi teneat. Bisus *lit. P. n. 184*. Baul-
dry *part. 3. sup. n. 8*.

Cum ad Altare pervenerit, adorat Sa-
cramentum genuflexus super pulvino, ante
infimum Altaris gradum: tum ascendit ad
Altare (duo Acolythi teneant linteam ex-
tensum; Bisus *suprà* §. 1. vel præfati duo
digniores mantile sustinere poterunt ante pe-
ctus ejus; Bauldry *suprà*.) & accipit à Cele-
brante Communionem, non tamen oscu-
latur ejus manum, sed solum faciem post
Communionem, dummodo Celebrans etiam
sit Prælati; nam ceterum nec manum, nec
faciem osculatur. Bauldry, & Bisus *suprà*.
Advertendum tamen occurrit, quod Cele-
brans pro Communionem harum personarum,
non præmittit *Misereatur vestri*, &c. nec
Absolutionem, &c. nec *Eccce Agnus Dei*,
&c. nec *Domine non sum dignus*, &c.
(neque Minister præmittit Confessionem)
sed absolute has personas communicat; &
qui Cardinalem, vel Episcopum comitati
fuerunt, non genuflectunt: nam Cerem.
Episc. lib. 2. cap. 29. §. 3. vult genuflecti eos
solum, qui sunt communicandi, ceteros ve-
rò stare; Bisus *suprà* §. 2. licet contrarium di-
cat Bauldry *part. 3. suprà n. 8.* qui senten-
tiam suam saniori iudicio submittit.

Postquam Celebrans Cardinalem, vel

Episcopum communicaverit, dignior ille,
qui Cardinalem, vel Episcopum comitatu-
s est, stans ad sinistram Celebrantis, accipit
aliquem Calicem (non illum, quo utitur
Celebrans, ut vult Bauldry *part. 3. sup. n. 9.*)
à Presbytero assistente, si adhuc, vel eo defi-
ciente, à Diacono; & habens in sinistra am-
pullam cum vino puro, de eo ponit in Cali-
cem (facta prius præpustatione ab aliquo ex
familiaribus Cardinalis in alio vase) quem
Calicem simul cum vino Cardinali offert,
qui os suum cum illo purificat: mox alius of-
ferat manutergium mundum ad tergendum
os. De inde surgit Cardinalis, cui Celebrans
se profundè inclinatur, & Cardinalis mediocri
inclinacione respondet, & ad suum locum
revertitur eodem ordine, quo venerat. Bis-
sus *suprà* §. 3. Bauldry *suprà* allegans auctori-
tatem Paridis Crassi *lib. 2. cap. 49.* Sed hic
auctor *cit. loc.* non loquitur nisi de Cardinali
Legato, de quo ait, quod: *Si ab Episcopo
Cardinali celebrante communicandus erit, tunc
Legatus à duobus dignioribus Canonicis paratis
in medio associatus, sequente suo primo Præla-
to, ibit eandem per terram trahens, ad Altare,
ubi ante infimos gradus genuflexus, super pul-
vino adorabit: deinde ascendet ad Celebrantem
stantem; & stans capite inclinato, communi-
cabit medius inter duos duos Canonicos genu-
flexos, tenentes aliquod gremiale, sive manti-
le ante pectus ipsius Legati: qui non osculabi-
tur manum Celebrantis ante sumptionem Ho-
stie; sed post illam osculabitur Celebrantem in
facie: post sumptionem verò Sacramenti, &c.*
Hæc laudat s Paris de Crassis Scriptor ante
compilationem Rubricarum Missalis reformati,
factam à S. Pio V. qui nullum ver-
bum facit de non præmittendis illis preci-
bus, *Misereatur vestri*, *Absolutionem*, &c.
nec de præmittenda Confessione faciendâ à
Ministro ante Communionem: quapropter
Ceremoniarum Magistri bene examinent,
utram omnia, quæ tradunt Bisus, & Baul-
dry, in prædicto casu sint admitteunda, & ad
praxim deducenda.

LVI. Gavant. pag. 132. col. 2. ead. lit. c. *Laici verò extra Chorum, &c.*) Facta Communionem Clericorum, Celebrans descendit ad cancellos, ubi laicos communicat, ante quos Acolythi extendunt linteum, nisi jam sit appositum, ut supra; eisque Clericus aliquis porrigit purificationem, praesertim ubi viget talis consuetudo. Bauldry part. 3. *supr. num. 11.*

Ut igitur Communio honestius fiat, duplex adhiberi debet mappa ad Altare, una pro Ministro, altera pro communicandis: non enim decet, ut manutergium Celebrantis ad Communionem deserviat, nec prorsus purificatorium, & à fortiori, nec velum Galicis adhibeatur. Bauldry part. 3. *supr. n. 13.* & Congreg. Visit. Apostolicæ, cujus Decreta attulimus supra, ubi egimus de Communionem ministranda intra Missam Mortuorum.

Finita omnium Communionem, Celebrans, si erat ad cancellos, redit ad Altare, tenens digitos, pollicem nempe, & indicem dexterae manus, super Pyxidem, nihil dicens; & dum ascendit, Ministri Sacri elevant hinc inde anteriores illius vestes; & ibi ad Altare collocat Pyxidem super Corporale in medio, genuflectit Sacramento unico genu, surgit, & diligenter advertit, si aliquod fragmentum digitis adhæreat, quod in Pyxidem excutit. Diaconus facta genuflexione unico genu, cooperit Pyxidem in medio

Altaris (cui Diacono idè locum cedit Celebrans, qui interim manet in cornu Evangelii, Subdiacono post illum, aliis Ministris suis in locis genuflectentibus) reponit in Tabernaculo; & antequàm illud claudat, iterum genuflectit unico genu Sacramento. Deinde clauso Tabernaculo, reponit in suo loco tabellam Secretarum, quam ei aliquis Acolythus porrigit. Biss. lit. D. n. 123. §. 44. de Bralio *supr. n. 16.* Bauldry *supr. num. 14.* Celebrans autem hic, sicut in Missis Privatis, ut diximus, non dat Benedictionem, quia eam daturus est in fine Missæ. Bissus lit. C. *supr. §. 55.* quæ tamen Benedictio, ut pariter diximus, nullo modo datur in Missis Defunctorum.

LVII. Gavant. pag. 133. col. 2. lit. a. *Quod si remaneat Sacramentum in Altari, &c.*) Si verò in Altari, in quo celebratum non sit Tabernaculum pro SS. Sacramento, & post Communionem relictae sint reliquæ Particulæ, quæ immediatè, commode, & convenienti Ritu non possint transferri ad Altare, ubi est Tabernaculum, nisi finitæ Missæ; tunc observanda erunt in reliqua Missa tam à Celebrante, quàm à Ministris ea, quæ dicuntur, cum de Ritu speciali Missæ Fertæ in Cœna Domini, & de Missa coram SS. Sacramento exposito, sermonem habebimus. Videantur etiam Bissus lit. D. n. 123. §. 44. & Bralio *supr. §. 17.*

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti

Tit. XI. De Communionem, & Orationibus post Communionem dicendis Pro Ritu Missæ Privatæ, à purificationem Celebrantis, usque ad Benedictionem dandam in fine Missæ.

I. Rubr. n. 1. pag. 133. & Gavant. ibid. col. 1. lit. c. *Liber Missalis deservitur per Ministrum ad cornu Epistolæ, &c.*) Minister

Missæ Privatæ post extinctum cereum cingulo extinctorio, genuflectens in medio Cappellæ, ascendit per gradum anteriorem